

บทที่ 3

การดำเนินคดีอาญาความผิดอันยอมความได้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

การดำเนินคดีอาญา โดยเนื้อหาเป็นการดำเนินการที่กระทำไปเพื่อคลี่คลายข้อเท็จจริง หรือยืนยันความผิด หรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหาหรือเพื่อกำหนดโทษหรือมาตรการอื่นๆ นอกจากนี้การดำเนินคดีอาญายังเป็นการกระทำเพื่อให้กฎหมายอาญาได้มีการบังคับใช้ หรือเพื่อทำให้เกิดความสงบสุขขึ้นในสังคม แต่ในทางรูปแบบการดำเนินคดีอาญาเป็นการดำเนินการที่ต่อเนื่องกันเป็นขั้นตอน เริ่มจากการดำเนินการของเจ้าพนักงานจนถึงการพิพากษาคดีในที่สุด และในกรณีที่มีการพิพากษาลงโทษก็รวมตลอดไปจนถึงการบังคับคดีนั้นด้วย¹

การดำเนินคดีอาญาเป็นกระบวนการดำเนินคดีของรัฐ รัฐจึงมีสิทธิและหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญา กล่าวคือหน้าที่อำนวยความสะดวก ยุติธรรม อันประกอบด้วยหน้าที่ที่จะต้องดำเนินคดี และหน้าที่ที่จะต้องดำเนินคดีให้ตลอด และรัฐมีสิทธิที่จะดำเนินการให้เป็นไปตามหน้าที่ของรัฐ สิทธิและหน้าที่ของรัฐนี้ เริ่มตั้งแต่รัฐถึงเหตุการณ์ที่อาจจะไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเลยก็ได้ แต่เหตุการณ์นั้นสังคมเห็นว่า เป็นเหตุการณ์ ที่จำเป็นต้องคลี่คลายมิใช่เป็นเรื่องธรรมดาสามัญที่จะผ่านไปได้ เช่น เมื่อมีการตายโดยฉับพลันชาติเกิดขึ้นก็ต้องมีการชันสูตรพลิกศพ ส่วนในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด สิทธิและหน้าที่ของรัฐเริ่มเมื่อมีความสงสัยตามควรว่า ได้มีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น ทั้งนี้ไม่ว่าจะรู้โดยเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ดำเนินคดีของรัฐเอง หรือจากการกล่าวโทษหรือร้องทุกข์โดยเอกชน²

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice Process) หมายถึง การดำเนินความยุติธรรมที่สำเร็จขึ้นเป็นชุดหนึ่ง ๆ มีการกระทำหลายกรรม โดยตัวกระทำต่างๆ

¹ คณิต ณ นคร, "วิธีพิจารณาความอาญากับความคิดตามหลักกฎหมายแห่ง" วารสารอัยการ, 4(42 มิถุนายน 2524), หน้า 53.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 53-54.

ดำเนินมาตรการต่อเนื่องกันตามลำดับ และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันจึงสำเร็จเป็นความยุติธรรม³ หรือหมายถึงแบบแผนของการดำเนินงานเพื่อให้ความยุติธรรมแก่ผู้กระทำผิดกฎหมาย ให้ความยุติธรรมแก่สังคม⁴ และให้ความยุติธรรมแก่ผู้เสียหาย อันจะนำไปสู่ความสงบเรียบร้อยของสังคมส่วนรวม⁵ เพราะฉะนั้นหน้าที่หลักของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาก็คือ การป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดกฎหมายอย่างเป็นธรรม⁶

การกำหนดเกณฑ์วางระเบียบแผนของสังคม และการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสงบสุขของสังคม เป็นภาระหน้าที่ของรัฐที่จะต้องกระทำ เครื่องมืออันสำคัญของรัฐในการที่จะบรรลุถึงวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้แก่กฎหมาย โดยเฉพาะกฎหมายอาญา และเพื่อบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายให้สอดคล้องกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยและหลักนิติธรรมในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในสังคมนั้นจึงต้องกำหนดสถาบันหลักที่รับผิดชอบในการบังคับใช้กฎหมายอาญา คือกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice Process) อันประกอบด้วยองค์กรในระบบงานยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice System) คือตำรวจ อัยการ ศาลและราชทัณฑ์ ซึ่งแต่ละองค์กรจะรับผิดชอบภารกิจในการบังคับใช้กฎหมายของตนโดยเฉพาะ⁷

³ อุกฤษ์ หิรัญโต, ประมวลบทวิเคราะห์ศัพท์กฎหมาย (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2522), หน้า 187. และดู คำเกิง โล่สุวรรณ "อันเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม" วารสารอัยการ 1(2 กุมภาพันธ์ 2521), หน้า 9.

⁴ วีระพงษ์ บุญไญยาส, "กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา," วารสารกฎหมายจุฬาฯ 5(3, 2523), หน้า 149. และดู สันต์ พัดถนันทย์ "ศัพท์ทางอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม," วารสารอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม 1(3, 2524) : 91.

⁵ อรัญ สุวรรณบุปผา. หลักอาชญาวิทยา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2518), หน้า 154.

⁶ วีระพงษ์ บุญไญยาส, "กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา." หน้า 149.

⁷ ประชาน วัฒนาวาณิชย์, "ระบบความยุติธรรมทางอาญา : แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมอาชญากรรมและกระบวนการนิติธรรม," วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ 9. 2(2520) : 147.

การดำเนินคดีอาญาความผิดอันยอมความได้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จะพิจารณาเฉพาะในองค์การที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนฟ้องร้อง และพิจารณาพิพากษาคดีเท่านั้น กล่าวคือพิจารณาในส่วนของผู้เสียหาย พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการและศาลยุติธรรม ไม่รวมถึงขั้นการบังคับคดี ซึ่งเป็นกระบวนการพิจารณาที่กระทำไปเพื่อให้มีการบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาที่ถึงที่สุดนั้น รวมตลอดทั้งการวินิจฉัยสั่งการอันเกี่ยวข้องเนื่องกับการบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาที่ถึงที่สุดนั้นด้วย ซึ่งผู้เสียหายไม่มีบทบาทในการบังคับคดีแต่อย่างใด ในประเทศในภาคพื้นยุโรปเจ้าพนักงานบังคับคดีคือ อัยการ แต่สำหรับประเทศไทยเรานั้น เจ้าพนักงานบังคับคดีคือ ศาล^๕ การบังคับคดีเช่นการออกหมายจำคุก การสั่งปรับและการวินิจฉัยว่าควรทุเลาการลงโทษหรือไม่ เหล่านี้เป็นกระบวนการพิจารณาในการบังคับคดีทั้งสิ้น แต่การที่จะจำคุกผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดไว้ ณ. ที่ใด การที่จะปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอย่างไร การพักโทษ การปล่อยก่อนกำหนด เหล่านี้ไม่ใช่การบังคับคดี แต่เป็นการบังคับโทษ อันเป็นเรื่องของกฎหมายราชทัณฑ์ใช้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา^๖

3.1 หลักการดำเนินคดีอาญา

หลักการดำเนินคดีอาญาได้พัฒนาไปตามความเปลี่ยนแปลงของสังคม แต่เดิมการลงโทษมีลักษณะเป็นการแก้แค้นทดแทน ซึ่งเป็นสิทธิของผู้เสียหายที่จะดำเนินการทดแทนต่อผู้กระทำผิดกฎหมาย การดำเนินคดีจึงเป็นหลักการดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหายต่อมามีความเห็นว่า การกระทำความผิดอาญานั้นก่อให้เกิดผลกระทบต่อสมาชิกในสังคมด้วย จึงมีหลักการดำเนินคดีโดยประชาชนเกิดขึ้นมา และประการสุดท้ายก็เป็นหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ

3.1.1 หลักการดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหาย

ตามประวัติศาสตร์ในสมัยโบราณ ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมทางยุโรป ออฟริกา หรือ

^๕ ชินัญญา ชัยสุวรรณ การใช้ดุลพินิจในการดำเนินคดีอาญาของอัยการ, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2526, หน้า 24.

^๖ คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. หน้า 206.

เอเชีย ซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วย ถือกันว่าการควบคุมอาชญากรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ เอกชนผู้ถูกระบุร้าย¹⁰ เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการลงโทษทางอาญาสมัยนั้น ได้กระทำลง เพื่อแก้แค้นทดแทนความอาฆาตพยาบาทกันเป็นส่วนตัว การดำเนินคดีอาญาในสมัยนั้นจึงเป็นการ ดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหาย ซึ่งหมายถึงเมื่อมีการกระทำความผิดอาญาฐานใดก็ตามเกิดขึ้นเป็น เหตุให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด ไม่ว่าจะจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ชื่อ เสี่ยง ทรัพย์สินหรือสิทธิของบุคคลใด ก็เป็นหน้าที่ของบุคคลนั้นเองที่จะวิ่งเต้นหาพยานมาศาล เอง¹¹ เพื่อให้ศาลพิจารณาพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดให้

3.1.2 หลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน

การดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน (Popular Prosecution) เป็นผลสืบเนื่องมา จากความคิดพื้นฐานที่ว่า การรักษาความสงบเรียบร้อยเป็นหน้าที่ของประชาชน เนื่องจากประชา ชนทุกคนเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมหรือรัฐ ถ้ามีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น ทุกคนจะมีส่วนได้เสีย เกี่ยวข้องอยู่ด้วย ถือว่าหน้าที่ป้องกันคดีอาญาเป็นของประชาชน บุคคลใดไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหาย หรือไม่ก็ตาม สามารถเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาได้¹²

การดำเนินคดีอาญาโดยประชาชนเป็นหลักการดำเนินคดีอาญาของประเทศอังกฤษและ ให้อยู่จนทุกวันนี้¹³ แม้จะได้มีการจัดให้มีเจ้าพนักงานของรัฐเป็นผู้ดำเนินคดีอาญาเช่นเดียวกับประ เภศในภาคพื้นยุโรปคือผู้อำนวยการดำเนินคดีอาญา (Director of Public Prosecutions) หรือเรียกย่อๆว่า D.P.P. เพื่อรับผิดชอบเข้าดำเนินคดีอาญาเองหรือเข้าควบคุมคดีอย่างใกล้ชิด ในกรณีที่มีกฎหมายระบุประเภทของความผิดไว้โดยเฉพาะ เช่น ความผิดต่อรัฐ ความผิดทางการ

^{10, 11} อรรถพล ใหญ่สว่าง, "ผู้เสียหายในคดีอาญา" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารนิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524 หน้า 5.

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 47.

¹³ คณิต ฌ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์, 2528), หน้า 7.

เมือง ความผิดอันร้ายแรงที่อาจจะมีผลกระทบกระเทือนถึงความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ¹⁴ แต่ก็อาจกล่าวได้ว่า การดำเนินคดีอาญาโดยรัฐในประเทศอังกฤษยังเป็นรองอยู่ตนเอง¹⁵

3.1.3 หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ

ในรัฐที่ประชาชนมีความรับผิดชอบต่อสังคมสูง เช่น ประเทศอังกฤษนั้นการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชนอาจมีความเหมาะสม สำหรับประเทศอื่น ๆ ทั่วไปนั้น ได้เห็นกันในเวลาต่อมาว่า การดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหายไม่เหมาะสม เนื่องจากการฟ้องคดีอาญาทำให้เกิดความไม่สะดวกและเป็นภาระนานาประการ บ่อยครั้งที่ผู้เสียหายพอใจที่จะไม่ดำเนินคดี มากกว่าที่จะยอมเสียเวลา พลังงานและเงินของตนและปรากฏบ่อยครั้งว่าการดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหายเป็นโจทก์ได้กระทำในลักษณะที่หะหลวม และไม่ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ เนื่องจากขาดปัจจัยและความอุตสาหะพยายามที่จำเป็นในการดำเนินคดีอย่างเป็นธรรมและเกิดผลเป็นที่น่าพอใจ การมอบความไว้นื้อเชื่อใจให้กับการดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหาย จึงเป็นการเปิดหนทางกว้างให้แก่การกินสินบน การล้มคดี และการประนีประนอมให้กันกันในคดีอาญา¹⁶ การรักษาความสงบเรียบร้อยควรเป็นเรื่องราวของรัฐเท่านั้น ด้วยเหตุนี้หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (Public Prosecution) จึงได้เกิดขึ้น¹⁷

หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ เป็นปัญหาของการสอบสวนฟ้องร้องคดีอาญาของเจ้าพนักงาน กล่าวคือเมื่อมีข้อสงสัยอันควรจะมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น เจ้าพนักงานมีหน้าที่ต้องสอบสวนดำเนินคดีหรือไม่ และถ้าฟังได้ว่ามีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นจริง เจ้าพนักงาน

¹⁴ สุรินทร์ ถั่วทอง, "ประสิทธิภาพการป้องกันใช้กฎหมาย : ปัญหาและข้อเสนอแนะบางประการ", วารสารอัยการ, 4(46 ตุลาคม 2524), หน้า 61.

¹⁵ คณิต ณ นคร, "ปัญหาการใช้ดุลพินิจของอัยการ" วารสารอัยการ 5(57 กันยายน, 2525) หน้า 37.

¹⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 36.

¹⁷ ธัญญา ชัยสุวรรณ, "การใช้ดุลพินิจในการดำเนินคดีอาญาของอัยการ" วิทยา นิพนธ์ปริภูมิภาควิชานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526, หน้า 4.

งานมีหน้าที่ต้องฟ้องร้องคดีนั้นหรือไม่ โดยนัยดังกล่าวนี้หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐจึงมีอยู่สองหลักคือ หลักดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายและหลักดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจ¹⁸

การดำเนินคดีอาญาตามหลักดำเนินคดีอาญาตามกฎหมาย เจ้าพนักงานมีหน้าที่ต้องสอบสวนดำเนินคดีขึ้นเองโดยลำพังเมื่อทราบว่าได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น โดยมีพยานต้องค้ำประกันว่าจะได้มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษแล้วหรือไม่ และเมื่อได้สอบสวนเสร็จสิ้นแล้วเห็นว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจริง เจ้าพนักงานก็มีหน้าที่ต้องฟ้องผู้ต้องหาต่อไป¹⁹

ในประเทศที่ใช้หลักดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายนั้น ในเบื้องต้นจะมีบทบัญญัติในกฎหมายที่วางหน้าที่ของอัยการไว้ชัดเจนแจ้งว่า ในกรณีที่มีเหตุสงสัยตามควรว่า ได้มีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นอัยการมีหน้าที่ต้องเข้าดำเนินคดี²⁰ และจากการกำหนดหน้าที่ของอัยการดังกล่าวมาแล้ว ทำให้เกิดหลักเกณฑ์ในวิธีพิจารณาความอาญาขึ้นอันหนึ่งคือ หลักเปลี่ยนแปลงไม่ได้²¹ กล่าวคือตามหลักนี้อัยการจะถอนฟ้องไม่ได้²²

หลักดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจ เมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นเจ้าพนักงานอาจไม่ดำเนินการสอบสวนก็ได้ และเมื่อได้ทำการสอบสวนแล้วเห็นว่าผู้ต้องหากระทำความผิดจริง เจ้าพนักงานก็อาจไม่ฟ้องได้ด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเหตุผลของแต่ละคดีไป²³

เนื่องจากในปัจจุบันทฤษฎีการลงโทษได้แปรเปลี่ยนไป ประเทศต่างๆ ได้เลิกใช้ทฤษฎีแก้แค้น และเห็นว่า การลงโทษควรมีจุดมุ่งหมายเพื่อการป้องกันทั่วไป กล่าวคือ การลงโทษควร

^{18, 19} คณิต ฅ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, หน้า 116.

²⁰ Eberhard Schmidt, Dr. The German code of Criminal Procedure The American Series of Foreign Penal Code, 10. Translated by Dr. Horst Niebler. London : Sweet & Maxwell Limited, 1973, Section 152(2).

²¹ คณิต ฅ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, หน้า 121.

²² The German Code Of Criminal Procedure. Section 156.

²³ คณิต ฅ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, หน้า 116.

กระทำเพื่อให้ผู้กระทำผิดเห็นว่าสังคมส่วนรวมจะไม่นิ่งดูดายกับการกระทำเช่นนั้น และเพื่อเตือนบุคคลทั่วไปในจุดมุ่งหมายเพื่อการป้องกันพิเศษ กล่าวคือ การลงโทษนั้นจะต้องให้เหมาะสมกับความผิดและความชั่วของผู้กระทำผิด เพื่อให้เขาได้มีโอกาสแก้ไขปรับปรุงตนเอง ไม่กระทำความผิดเช่นนั้นซ้ำอีก และเพื่อให้เขากลับเข้าสู่สังคมอีกได้²⁴

โดยที่จุดมุ่งหมายของการลงโทษเปลี่ยนจากการแก้แค้นมาสู่การป้องกันทั่วไป และการป้องกันพิเศษ หลักดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจในปัจจุบันจึงได้รับความสนใจมากขึ้น แม้ในประเทศเยอรมันซึ่งใช้หลักดำเนินคดีอาญาตามกฎหมาย ก็ได้มีการผ่อนคลายความเข้มงวดลงไปอีกมาก โดยบัญญัติให้พนักงานอัยการใช้ดุลพินิจไม่ดำเนินคดีหรือไม่ฟ้องคดีได้ด้วย^{25, 26}

การดำเนินคดีอาญาโดยรัฐเป็นหลักการดำเนินคดีอาญาที่เกิดขึ้นใหม่ ซึ่งถือว่าเมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นรัฐเป็นผู้เสียหาย และเจ้าพนักงานของรัฐผู้มีอำนาจหน้าที่ดำเนินคดีอาญา คือ พนักงานอัยการ อย่างไรก็ตามรัฐไม่ได้ผูกขาดการดำเนินคดีอาญาไว้แต่ผู้เดียวโดยเด็ดขาด²⁷ แม้ในประเทศที่ถือหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐอย่างเคร่งครัดก็มีการผ่อนคลายให้เอกชนฟ้องคดีได้บ้างเช่นกัน แต่จะจำกัดประเภทและฐานความผิดไว้ด้วย²⁸

แม้ว่าการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยจะถือตามหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ²⁹ ซึ่งโดยหลักแล้วองค์กรของรัฐเท่านั้นที่จะมีอำนาจในการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญา แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็ให้สิทธิฟ้องร้องคดีอาญาแก่เอกชนผู้เสียหายได้อย่างกว้างขวาง ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากเหตุผลสำคัญสามประการ คือ

1. เหตุผลในทางประวัติศาสตร์ ตั้งแต่เริ่มตั้งกรุงสุโขทัย ตลอดมาจนถึงสมัยกรุงรัตน

^{24, 25} เรื่องเดียวกัน, หน้า 117.

²⁶ The German Code of Criminal Procedure. Section 153-154d.

²⁷ คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, หน้า 7.

²⁸ The German Code of Criminal Procedure. Section 374.

²⁹ คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. หน้า 149.

โกสินทร์ตอนต้น ระบบการฟ้องคดีอาญาเป็นเรื่องของเอกชนหรือราษฎรทั้งสิ้นซึ่ง เอกชนที่จะฟ้องคดีอาญานั้นไม่จำกัดเฉพาะผู้เสียหายเท่านั้น จะเป็นเอกชนคนใดก็ได้ถ้าหากมีส่วนเกี่ยวข้องกับยอมฟ้องคดีอาญาได้ รัฐบาลได้เกี่ยวข้องด้วยไม่ อาจถือได้ว่าการควบคุมอาชญากรรมเป็นเรื่องของราษฎรโดยแท้

ในปี พ.ศ. 2435 ประเทศไทยเริ่มมีพนักงานอัยการเป็นครั้งแรก ซึ่งพนักงานอัยการเป็นเจ้าพนักงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญา แต่อย่างไรก็ตามราษฎรยังมีสิทธิฟ้องคดีอาญาอยู่เช่นเดิม ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมิโทษสำหรับใช้ไปพลางก่อน ร.ศ. 115 เมื่อประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งบัญญัติให้อำนาจพนักงานอัยการในการฟ้องคดีอาญา และสิทธิของราษฎรที่จะฟ้องคดีอาญานั้นยังคงมีอยู่ แต่จำกัดให้เฉพาะผู้เสียหายเท่านั้น

2. เหตุผลทางแนวความคิดนักปรัชญาและนักนิติศาสตร์

แนวความคิดของนักปรัชญาและนักนิติศาสตร์ที่เห็นว่าควรให้รัฐเท่านั้น เป็นผู้ฟ้องคดีอาญา ให้เหตุผลว่า การกระทำความผิดต่อกฎหมายอาญานั้นเป็นการกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองและประชาชน มีความจำเป็นที่รัฐจะต้องเอาตัวมาลงโทษ โดยมีต้องคำนึงว่าผู้เสียหายจะต้องการให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษหรือไม่

แต่อย่างไรก็ตามนักนิติศาสตร์บางส่วนเห็นว่า การปล่อยให้เป็นหน้าที่ของรัฐเท่านั้นในการฟ้องคดีอาญาก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี ดังนั้นในการใช้อำนาจของรัฐในการฟ้องคดีอาญาควรต้องให้อำนาจของราษฎรควบคุมการใช้ อย่างเช่น ในกรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องตามระบบดุลพินิจ อาจก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคในทางกฎหมายขึ้นได้ ซึ่งจะต้องหาวิธีแก้ไข โดยให้ผู้เสียหายมีสิทธิฟ้องคดีอาญาเองได้³⁰

นอกจากนั้น ในระยะที่ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงระบบการฟ้องร้องคดีอาญานั้น นักนิติศาสตร์ของไทยส่วนใหญ่ได้ศึกษากฎหมายมาจากประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นประเทศที่ให้เอกชนมีอำนาจฟ้องคดีอาญาได้ ย่อมมีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงนี้อย่างมากเพราะเป็นผู้ร่างกฎหมาย จึงต้องรักษาอุดมการณ์เพื่อพิทักษ์สิทธิของเอกชนไว้

3. เหตุผลของการปกครองประเทศ

ในระหว่างที่ร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาใหม่ เป็นระยะที่กำลังเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศ คือ เปลี่ยนจากการปกครองระบอบสมบูรณาสิทธิราชเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นระบบที่ให้สิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชนเป็นระยะที่สิทธิและเสรีภาพกำลังแบ่งบาน ราษฎรย่อมต้องการที่จะแสดงออกซึ่งสิทธิและเสรีภาพ อำนาจการฟ้องคดีอาญาจึงจำเป็นต้องสงวนไว้เพื่อแสดงถึงการมีสิทธิและเสรีภาพอันเป็นสิทธิที่มนุษยชาติมีเอง³¹ ขณะที่รัฐต้องการฟ้องคดีอาญาเอง แต่ราษฎรก็ขอมิสิทธินั้นด้วย ในกรณีเช่นนี้รัฐจึงต้องใช้หลักประนีประนอมให้ผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีอาญาด้วย ทั้งนี้เพื่อความสงบเรียบร้อยภายในประเทศอันเป็นแนวทางในการปกครองบ้านเมือง

สิทธิในการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายแม้จะมีอยู่กว้างขวาง แต่ในบางกรณีเพื่อรักษาไว้ซึ่งจารีตประเพณี ศีลธรรมอันดี และเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาให้ได้รับความเป็นธรรมทางสังคม กฎหมายจึงได้จำกัดสิทธิของผู้เสียหายในการฟ้องคดีอาญาไว้ ซึ่งได้แก่

1. ผู้เสียหายจะฟ้องบุพการีของตนไม่ได้ ทั้งนี้เพราะถือว่าเป็นการผิดประเพณีของไทย โดยความรู้สึกทางจิตใจ สำคัญสำนึกและศีลธรรมอันดี บุพการีเป็นที่เคารพยำเกรงและสักการบูชาของผู้สืบสันดาน ด้วยเหตุนี้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1562 จึงบัญญัติไว้ว่า "ผู้ใดจะฟ้องบุพการีของตนเองเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญาก็ได้ แต่เมื่อผู้ตั้งหรือญาติสนิทของผู้มีร้องขออัยการจะยกคดีขึ้นว่ากล่าวก็ได้"

การที่ผู้เสียหายฟ้องบุพการีไม่ได้นี้หมายความว่ารวมถึงการเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการด้วย และเมื่อผู้เสียหายเองไม่มีอำนาจฟ้องคดีแล้ว ผู้จัดการแทนผู้เสียหายย่อมไม่มีอำนาจฟ้องคดีเช่นเดียวกัน และกฎหมายก็บัญญัติให้อำนาจพนักงานอัยการเท่านั้นเป็นผู้ฟ้องคดีแทนผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้สืบสันดาน

³⁰ อรรถพล ใหญ่สว่าง, "ผู้เสียหายในคดีอาญา" หน้า 21.

³¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 22.

2. ผู้เสียหายจะฟ้องคดีอาญา ซึ่งมีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดต่อศาลคดีเด็กและเยาวชนไม่ได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการสถานพินิจ หรือคณะกรรมการการพินิจและคุ้มครองเด็ก³² ทั้งนี้เนื่องจากเด็กและเยาวชนมีร่างกายและจิตใจไม่เหมือนผู้ใหญ่ กล่าวคือยังหย่อนต่อสติปัญญาและความรู้สึกผิดชอบเมื่อเด็กหรือเยาวชนกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด รัฐจะต้องจัดการเยียวยาแก้ไขให้ถูกต้อง ไม่ควรปล่อยให้ผู้เสียหายฟ้องคดีได้ตามอำเภอใจ ทั้งนี้แม้จะถือว่าการที่ผู้เสียหายฟ้องคดีอาญานั้นเป็นการฟ้องแทนรัฐก็ตาม ในปัจจุบันนี้ส่วนใหญ่เห็นว่าผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาก็เพื่อประโยชน์ของผู้ฟ้องเอง ซึ่งเป็นการแก้แค้นทดแทนมากกว่าการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิด³³

3. ผู้เสียหายจะฟ้องขอให้กักกันไม่ได้ ทั้งนี้เนื่องจากการฟ้องคดีอาญาขอให้กักกันนั้นเป็นอำนาจของพนักงานอัยการ โดยเฉพาะ³⁴

3.2 ผู้เสียหายกับการดำเนินคดีอาญาความผิดอันยอมความได้

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(4) ได้นิยามคำว่า "ผู้เสียหาย" ว่าหมายถึงความถึง "บุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ตั้งบัญญัติไว้ในมาตรา 4, 5 และ 6"

จากคำนิยามดังกล่าวผู้เสียหายจึงหมายถึงบุคคล 2 ประเภท³⁵ คือ

³² พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความในศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 มาตรา 31.

³³ อรรถพล ใหญ่สว่าง, "ผู้เสียหายในคดีอาญา" หน้า 23.

³⁴ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 43.

³⁵ ความหมายของคำว่า "ผู้เสียหาย" ศึกษาโดยละเอียดได้จาก อรรถพล ใหญ่สว่าง "ผู้เสียหายในคดีอาญา" และดู กิตติ บุศยผลากร, "ผู้เสียหายในคดีอาญา" วิทยานิติแพทยภาค วิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.

1. ผู้เสียหายที่แท้จริง³⁶
2. ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายที่แท้จริง

การตีความคำว่าผู้เสียหายมีผลต่อการดำเนินคดีอาญา ทั้งนี้เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ให้สิทธิในการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้เสียหายอย่างกว้างขวาง ถ้าพิจารณาในเบื้องต้นได้ความว่าไม่เป็นผู้เสียหายแล้ว ย่อมจะไม่มีสิทธิในการดำเนินคดีอาญาอย่างใดทั้งสิ้น³⁷ แต่ถ้าพิจารณาได้ความว่า เป็นผู้เสียหายที่แท้จริง ย่อมจะทำให้ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะดำเนินคดีอาญาดังกล่าวได้ โดยดำเนินคดีอาญาด้วยตนเอง หรือมอบอำนาจให้บุคคลอื่นเป็นผู้จัดการแทน หรือร้องทุกข์ให้เจ้าพนักงานของรัฐดำเนินคดีอาญาให้ก็ได้ และในกรณีที่เป็นการผิดอันยอมความได้ การดำเนินคดีอาญาขึ้นอยู่กับความประสงค์ของผู้เสียหายอย่างแท้จริง³⁸

³⁶ผู้เสียหายตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกา จะต้องได้ความว่าเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย กล่าวคือบุคคลนั้นจะต้องไม่เป็นผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดนั้นด้วย หรือไม่เป็นผู้นยอมให้มีการกระทำต่อตน หรือการกระทำความผิดนั้นจะต้องมิได้มีผลมาจากการที่ตนเองมีเจตนาฝ่าฝืนกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน (ดู คณิง ภาไชย, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หน้า 11.) แต่ท่านอาจารย์ ดร. คณิต ณ นคร ให้พิจารณาผู้เสียหายจากสิ่งกฎหมายประสงค์จะคุ้มครอง ซึ่งเรียกว่าคุณธรรมทางกฎหมาย ในทางตำราในเยอรมันเรียกว่า Rechtsgut ผู้เสียหายหมายความว่าบุคคลที่คุณธรรมทางกฎหมายของเขาถูกล่วงละเมิดโดยตรงจากการกระทำความผิดนั้นเอง (ดู คณิต ณ นคร "ผู้เสียหายในคดีอาญา" วารสารอัยการ 1 (1, มกราคม 2521 หน้า 49-50)

³⁷อาจารย์ อมร จันทรสมบูรณ์ กล่าวว่า "แนวความคิด (การตีความคำว่า" ผู้เสียหาย"ของศาลฎีกา) เป็นอันตรายต่อหลักการปราบปรามผู้กระทำผิด และเป็นการกระทบกระเทือนต่อหลักความเป็นอิสระของอัยการในการวินิจฉัยว่าจะเป็นการวินิจฉัยว่าจะเป็นการสมควรนำผู้กระทำผิดมาฟ้องร้องลงโทษหรือไม่"

ดู อมร จันทรสมบูรณ์ "อำนาจสืบสวน สอบสวน ฟ้องร้อง ในขบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย," บทบัญญัติ เล่ม 30 ตอน 4 2516 หน้า 618.

³⁸ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 121, 39(2) และมาตรา 126.

ส่วนผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายที่แท้จริง จากนิยามคำว่า "ผู้เสียหาย" ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(4) ว่า "รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 4,5 และ 6" ดังนั้นผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายที่แท้จริงจึงหมายถึงบุคคลตามที่ระบุไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 4,5 และ 6 นั้นเอง

3.2.1 การร้องทุกข์ของผู้เสียหาย

การร้องทุกข์เป็นวิธีการสำคัญในการดำเนินคดีอาญาของรัฐ เนื่องจากความผิดอาญาที่เกิดขึ้นนั้นเจ้าพนักงานของรัฐไม่อาจทราบได้ทุกครั้ง ในต่างประเทศหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญาเป็นหน้าที่ของรัฐ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส เยอรมันและญี่ปุ่น ผู้เสียหายไม่มีอำนาจในการดำเนินคดีอาญา (เว้นแต่ประเทศเยอรมันซึ่งผู้เสียหายมีสิทธิฟ้องคดีอาญาบางประเภท) ดังนั้นถ้าผู้เสียหายประสงค์จะดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำผิด จะต้องร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงาน³⁹ ยิ่งกว่านั้นในประเทศเยอรมัน และประเทศญี่ปุ่นมีความผิดอาญาบางประเภทซึ่งมีลักษณะคล้ายกับความผิดอันยอมความได้ การร้องทุกข์ของผู้เสียหายเป็นเงื่อนไขให้ดำเนินคดีอาญา กล่าวคือพนักงานอัยการจะสอบสวนฟ้องร้องคดีอาญาได้ต่อเมื่อผู้เสียหายได้ร้องทุกข์แล้ว ซึ่งความผิดดังกล่าวในประเทศเยอรมันผู้เสียหายจะต้องร้องทุกข์ภายใน 3 เดือน นับแต่วันรู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำผิด⁴⁰ หรือในประเทศญี่ปุ่นจะต้องร้องทุกข์ภายใน 6 เดือนนับแต่วันรู้ตัวผู้กระทำผิด แต่ระยะเวลาดังกล่าวไม่นำไปใช้กับคดีที่เป็นการดูหมิ่นหรือหมิ่นประมาทประมุขของรัฐต่างประเทศ ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 230, 231 และมาตรา 232 วรรค 2 และในคดีที่มีการสมรสภายหลังการลักพาตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 229 ระยะเวลาในการร้องทุกข์ 6 เดือนนับจากวันที่คดีถึงที่สุด โดยศาลพิจารณาว่าการสมรสไม่ชอบ

³⁹ กิตติ บุศยพลากร, "ผู้เสียหายในคดีอาญา" หน้า 103.

⁴⁰ Horst Schroder, Dr. The German Penal Code of 1871. The American Series of Foreign Penal Code, 4 Translated by Gerhard O.W. Mueller and Thomas Buergethal. London : Sweet & Maxwell Limited 1961. Section 61.

หรือเพิกถอนการสมรส⁴¹ ในประเทศอังกฤษแม้ผู้เสียหายมีสิทธิฟ้องคดีอาญาได้ แต่การฟ้องคดีอาญาต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงมาก ในทางปฏิบัติผู้เสียหายจะร้องทุกข์ต่อตำรวจเพื่อให้ตำรวจดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด⁴²

สำหรับประเทศไทยการร้องทุกข์ของผู้เสียหายในคดีอาญาคความผิดอันยอมความได้ มีความสำคัญต่อการดำเนินคดีอาญาโดยองค์การของรัฐ กล่าวคือในการสอบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานการดำเนินการทั้งหลายนั้น ถ้าเป็นความผิดอันยอมความได้กฎหมายห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวน เว้นแต่จะมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ⁴³ และการสอบสวนของพนักงานสอบสวนมีผลสำคัญต่ออำนาจการฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการด้วย เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย บัญญัติห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีอาญาใดต่อศาล โดยมีได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน⁴⁴ จากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว หากไม่มีการร้องทุกข์ของผู้เสียหายแล้ว อำนาจการดำเนินคดีอาญาของรัฐในความผิดอันยอมความได้ก็ย่อมจะมีขึ้นไม่ได้อาจกล่าวได้ว่าการร้องทุกข์ในคดีอาญาคความผิดอันยอมความได้ เป็นเงื่อนไขให้อำนาจดำเนินคดีอาญาแก่รัฐ

การร้องทุกข์เป็นการร้องกล่าวหาต่อเจ้าพนักงานด้วยการทำคำร้องทุกข์⁴⁵ ซึ่งตาม

⁴¹EHS. Law Bulletin Series Vol 2. The code of Criminal Procedure of Japan. (Tokyo : Code Translation Institute Inc. 1985) Article 235.

⁴²กิตติ บุศยพลากร, "ผู้เสียหายในคดีอาญา" หน้า 103.

⁴³ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 121. แต่มีข้อสังเกต ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 125 คือ เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ได้สืบสวนหรือสอบสวน ไปทั้งหมดตามที่ผู้เสียหายขอร้องให้ช่วยเหลือ เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานที่จะจัดให้ผู้เสียหายร้องทุกข์ตามระเบียบ แสดงให้เห็นว่าการสอบสวนคดีอาญาคความผิดอันยอมความได้อาจกระทำได้ก่อนการร้องทุกข์ แต่ถ้าผู้เสียหายไม่ยอมร้องทุกข์พนักงานสอบสวนก็ไม่มีอำนาจสอบสวนต่อไป (ดู คณิต ณ นคร กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หน้า 119)

⁴⁴ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120.

⁴⁵คณิง ภาไชย, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1, หน้า 260.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(7) ได้ให้คำนิยามของคำร้องทุกข์ไว้ว่า "หมายถึงการที่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าผู้กระทำความผิดนั้น จะรู้ตัวผู้กระทำหรือไม่ก็ตาม ซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย และการกล่าวหาเช่นนั้นได้กล่าวโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษ" จากนิยามดังกล่าวอาจจำแนกหลักเกณฑ์ของคำร้องทุกข์ออกได้คือ

1. ผู้มีอำนาจร้องทุกข์ ผู้ที่จะร้องทุกข์ได้นั้นจะต้องเป็นบุคคลที่เป็นผู้เสียหายในคดีนั้นเอง บุคคลอื่นแม้จะได้ร้องกล่าวหาต่อเจ้าพนักงานไม่ว่าด้วยประการใด คำร้องกล่าวหาเช่นนั้นไม่อาจเป็นคำร้องทุกข์ได้ แต่คำกล่าวหาเช่นนั้นอาจเป็นคำกล่าวโทษ⁴⁶

แต่อย่างไรก็ตามความหมายของผู้เสียหายในคดีอาญานั้น นอกจากผู้เสียหายที่แท้จริงแล้ว ยังหมายความรวมถึงผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายอีกด้วย⁴⁷ และผู้เสียหายอาจมอบอำนาจให้บุคคลอื่นกระทำการแทนได้ด้วย⁴⁸ ดังนั้น นอกจากผู้เสียหายที่แท้จริงในคดีนั้นเองจะเป็นผู้มีอำนาจร้องทุกข์ได้แล้ว ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย และผู้รับมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ย่อมยื่นคำร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานได้

การร้องทุกข์ในคดีอาญาความผิดอันยอมความได้ เป็นการมอบคดีให้องค์การของรัฐดำเนินคดีให้ เป็นเงื่อนไขให้อำนาจรัฐในการดำเนินคดี เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ดังนั้นในการที่ผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ แม้กฎหมายจะบัญญัติให้ผู้แทนโดยชอบธรรมเป็นผู้จัดการแทนก็ตาม ถ้าหากผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์แต่ไม่ถึงกับไร้เดียงสา ก็ร้องทุกข์ด้วยตนเองได้โดยไม่ต้องให้ผู้แทนโดยชอบธรรมลงลายมือชื่อในการร้องทุกข์⁴⁹ เพราะการร้องทุกข์เป็นกระบวนการพิจารณาจึง

⁴⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(8)

⁴⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 4, 5 และ 6

⁴⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 755/2502, 890/2503. แต่การมอบอำนาจให้จัดการแทนคดีอาญาตามแนวคำพิพากษาของศาลฎีกา อาจกระทำได้เฉพาะความผิดอันยอมความได้เท่านั้น (ดู คณิต ณ นคร "การมอบอำนาจให้จัดการแทนในคดีอาญา" หน้า 108.)

⁴⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1982/2494.

มิได้ขึ้นอยู่กับความสามารถ⁵⁰

ในกรณีที่ความผิดอันยอมความได้ ผู้เสียหายได้ตายก่อนมีการร้องทุกข์ พนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนโดยไม่มี การร้องทุกข์ไม่ได้ และพนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง⁵¹ เนื่องจากการร้องทุกข์เป็นสิทธิเฉพาะตัวของผู้เสียหาย และไม่มีกฎหมายให้อำนาจทนายความดำเนินการต่อไว้จึงต้องถือ ว่าคดีนั้นสิ้นสุดลงด้วยความตายของผู้เสียหาย เว้นแต่กฎหมายจะบัญญัติให้อำนาจผู้อื่นเป็นผู้เสียหายต่อไป เช่นประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 333 วรรคสองซึ่งบัญญัติว่า "ถ้าผู้เสียหายในความผิดฐานหมิ่นประมาทตายเสียก่อนร้องทุกข์ ให้บิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้เสียหายร้องทุกข์ได้และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหาย" บุคคลดังกล่าวย่อมดำเนินการร้องทุกข์ต่อไปได้

2. ผู้รับคำร้องทุกข์ คำว่า "เจ้าหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมาย" ซึ่งหมายถึง เจ้าพนักงานผู้ซึ่งประมวลกฎหมายนี้กำหนด ให้มีอำนาจหน้าที่รับคำร้องทุกข์ ได้แก่ พนักงานสอบสวน⁵² และพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่ร้องหรือเหนือพนักงานสอบสวน และเป็นผู้ซึ่งมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของกฎหมายบุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ แม้จะเป็นผู้บังคับบัญชาหรือมีตำแหน่งเหนือพนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจก็ไม่เป็นเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่รับคำร้องทุกข์⁵³

พนักงานสอบสวนผู้รับคำร้องทุกข์ ไม่จำเป็นต้องเป็นพนักงานสอบสวนซึ่งมีอำนาจทำการสอบสวน การพิจารณาปัญหาว่าพนักงานสอบสวนผู้รับคำร้องทุกข์จะมีอำนาจรับคำร้องทุกข์หรือไม่นั้น เป็นคนละเรื่องกับปัญหาว่าพนักงานสอบสวนผู้นั้นจะมีอำนาจสอบสวนในความผิดเรื่องนั้นด้วยหรือไม่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 124 มิได้บังคับให้ร้องทุกข์เฉพาะต่อเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนเสมอไป ฉะนั้นพนักงานสอบสวนในท้องที่หนึ่ง แม้จะไม่มีอำนาจสอบสวนในคดีใดเลย ก็ยังมีอำนาจรับร้องคำร้องทุกข์ในคดีได้⁵⁴

⁵⁰ คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หน้า 42.

⁵¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 255/2472.

⁵² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 123 วรรคแรก

⁵³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1226/2503, 417/2523.

⁵⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2974/2516.

คำร้องทุกข์ของผู้เสียหายไม่จำเป็นต้องระบุฐานความผิดของการกระทำตามที่กล่าวหาการบอกกล่าวเล่าข้อเท็จจริงของการกระทำก็เป็นภาระเพียงพอแล้ว เพราะการกระทำจะเป็นความผิดฐานใดนั้นเป็นข้อกฎหมาย ซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานที่จะดำเนินการฟ้องร้องเอง⁵⁵ แต่อย่างไรก็ตามถ้าข้อเท็จจริงของการกระทำที่ผู้ร้องทุกข์ได้รับความเสียหายนั้น เป็นความผิดหลายฐาน ผู้ร้องทุกข์ควรแจ้งข้อเท็จจริงให้กับเจ้าพนักงานให้ทราบทั้งหมด ถ้าผู้ร้องทุกข์ได้กล่าวหาแจ้งข้อเท็จจริงของลักษณะพฤติการณ์ของการกระทำและความเสียหายที่ได้รับเฉพาะบางกรณี การกระทำผิดในส่วนที่ผู้ร้องทุกข์ไม่ได้กล่าวถึงลักษณะ พฤติการณ์และความเสียหาย ถือไม่ได้ว่ามีการร้องทุกข์ในความผิดนั้นด้วย เช่น การที่ผู้ร้องทุกข์ได้กล่าวหาข้อความว่า "ด้วยตามที่ข้าพเจ้าร้องทุกข์หาว่า ต. และ น. จูดคร่าอนาจารข้าพเจ้าฉัน ข้าพเจ้าขอมอบให้เจ้าพนักงานฟ้อง ต. และ น. แทนข้าพเจ้าจนกว่าคดีถึงที่สุด" เป็นการร้องทุกข์เฉพาะจูดคร่าอนาจารเท่านั้น หาได้มีการร้องทุกข์ในความผิดฐานหมิ่นชู้กระทำซ้ำ เราด้วยไม⁵⁶ หรือผู้เสียหายแจ้งความเฉพาะเรื่องถูกทำร้ายร่างกายเท่านั้น ยังฟังไม่ได้ว่าผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ในความผิดฐานทำให้เสื่อมเสียเสรีภาพ⁵⁷

สำหรับตัวผู้กระทำความผิดนั้น แม้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96 จะใช้คำว่า "ร้องทุกข์ภายในสามเดือนนับแต่วันที่รู้ตัวผู้กระทำความผิด" อาจทำให้เข้าใจว่าต้องรู้ตัวผู้กระทำความผิดก่อน ผู้เสียหายจึงจะมีอำนาจร้องทุกข์ แต่ความจริงหาได้เป็นเช่นนั้นไม่ ทั้งนี้เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(7) ใช้คำว่า "มีผู้กระทำความผิดขึ้นจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตามซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย" ผู้เสียหายไม่จำเป็นต้องรู้ตัวผู้กระทำความผิด เนื่องจากวัตถุประสงค์ในการให้มีคำร้องทุกข์เพื่อให้ทราบว่า ได้มีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นและก่อให้เกิดความเสียหายต่อประชาชน ส่วนการที่จะให้รู้ตัวผู้กระทำความผิดเป็นเรื่องของการค้นหาพยานหลักฐานและข้อเท็จจริง ซึ่งอาจสืบสวนและสอบสวนได้ในภายหลังที่มีการร้องทุกข์แล้ว⁵⁸ แต่อย่างไรก็ตามถ้าผู้เสียหายรู้ตัวผู้กระทำความผิดนั้นเป็นใครชื่ออะไร

⁵⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 703/2483.

⁵⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 719-720/2483.

⁵⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 771/2507.

⁵⁸ กิตติ บุศยผลากร, "ผู้เสียหายในคดีอาญา" หน้า 106.

ผู้เสียหายต้องระบุชื่อผู้กระทำผิดในคำร้องทุกข์ด้วย ถ้าผู้เสียหายไม่ระบุชื่อผู้กระทำผิด ก็จะทำให้ไม่เป็นคำร้องทุกข์ เนื่องจากผู้เสียหายไม่ประสงค์จะให้ผู้กระทำผิดรับโทษ^{๕๙}

3. เจตนาของผู้ร้องทุกข์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (7) บัญญัติไว้ว่า "การกล่าวหาของผู้เสียหายเช่นนี้ ได้กล่าวโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษ" คำกล่าวหาของผู้เสียหายที่จะเป็นคำร้องทุกข์ได้จะต้องเป็นคำกล่าวหาซึ่งแสดงให้เห็นเจตนาของผู้เสียหายที่ประสงค์ให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษทางอาญา ถ้าคำกล่าวหาของผู้เสียหายไม่ได้ประสงค์ให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษทางอาญา คำกล่าวหาเช่นนี้ไม่ใช่คำร้องทุกข์ ถ้อยคำที่ว่า "และการกล่าวหาเช่นนี้ ได้กล่าวโดยมีเจตนาให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษ" นี้เป็นคำกว้าง ๆ ซึ่งผู้เสียหายไม่ต้องใช้ถ้อยคำเช่นนี้โดยชัดแจ้ง หากพิจารณาข้อความทั้งหมดเห็นได้ว่าผู้เสียหายประสงค์จะเอาโทษ คำแจ้งความนั้นก็จะเป็นคำร้องทุกข์^{๖๐} เช่นผู้เสียหายร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานตำรวจขอให้เจ้าหน้าที่ดำเนินคดีจนถึงที่สุด^{๖๑} แต่การร้องทุกข์จะต้องกระทำโดยชัดแจ้งโดยผู้เสียหายในฐานะที่ตนได้รับความเสียหายในเรื่องนั้น การไปให้ถ้อยคำต่อเจ้าพนักงานในเรื่องอื่น แม้จะมีข้อความไปถึงเรื่องที่ตนเสียหาย ก็ไม่เป็นคำร้องทุกข์ในเรื่องที่ตนเสียหาย^{๖๒}

การร้องทุกข์ของผู้เสียหายจะต้องยืนยันให้ดำเนินคดีหรือไม่ และการที่ผู้เสียหายร้องทุกข์ไว้เป็นหลักฐานเพื่อป้องกันคดีขาดอายุความ หรือเป็นหลักฐานในกรณีอย่างอื่นนั้น จะแสดงว่าผู้เสียหายได้กล่าวหาโดยมีเจตนาให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษหรือไม่นั้น ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกา แต่เดิมก็ถือว่าเจตนาของผู้แจ้งความที่ประสงค์จะให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษเป็นข้อเท็จจริงที่ปรากฏจากข้อความแห่งบันทึกคำร้องทุกข์ที่เจ้าพนักงานทำขึ้น โดยพิจารณาพฤติการณ์แวดล้อมคดีประกอบด้วย จึงไม่จำเป็นเสมอไปที่เจตนาดังกล่าวจะต้องเกิดขึ้นเฉพาะในกรณีที่ผู้แจ้งความประสงค์จะให้เจ้าพนักงานดำเนินคดี^{๖๓}

^{๕๙} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1298/2510.

^{๖๐} คณิง ภาไชย, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1, หน้า 266.

^{๖๑} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 186/2503.

^{๖๒} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 609/2505.

^{๖๓} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 263/2504, 1540/2512, 771/2507, 1361/2517.

แต่อย่างไรก็ดีในระยะต่อมาศาลฎีกา ได้วินิจฉัยไปในแนวที่ว่า การที่ผู้เสียหายแจ้งความต่อตำรวจว่า แจ้งให้ทราบไว้ เป็นหลักฐานเกรงคดีจะขาดอายุความก็ดี แจ้งให้ทราบไว้เป็นหลักฐานก็ดี แจ้งให้ทราบไว้เป็นหลักฐานเพื่อจะฟ้องร้องต่อไปก็ดี มิได้มีเจตนาให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีแก่จำเลย จึงไม่เป็นการร้องทุกข์ตามกฎหมาย⁶⁴ จากแนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกา เหล่านี้ถือเป็นหลักว่าถ้าผู้เสียหายมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษจริง ๆ แล้วก็ควรต้องยืนยันแสดงความจริงใจให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิดเสียในขณะนั้น การที่จะไปฟ้องร้องผู้กระทำความผิดเองในภายหลังก็ดี หรือการที่จะไปติดต่อกับผู้กระทำความผิดก่อนแล้วจึงจะกลับมามอบคดีให้ในภายหลังก็ดี ต่างก็เป็นเหตุการณ์ในอนาคตที่ไม่แน่นอน ไม่อาจแสดงให้เห็นโดยเด่นชัดว่าผู้เสียหายมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ⁶⁵

4. วิธีการร้องทุกข์

การร้องทุกข์ของผู้เสียหายนั้นจะทำได้เป็นหนังสือหรือร้องทุกข์ด้วยปากก็ได้ ถ้าเป็นหนังสือต้องมีวัน เดือน ปี และลงลายมือชื่อของผู้ร้องทุกข์ ถ้าร้องด้วยปากให้พนักงานสอบสวนบันทึกไว้ลงวัน เดือน ปี และลงลายมือชื่อผู้บันทึกกับผู้ร้องทุกข์ในบันทึกนั้น⁶⁶ และคำร้องทุกข์ไม่ว่าจะทำเป็นหนังสือหรือร้องด้วยปากก็ตาม จะต้องปรากฏชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องทุกข์ ลักษณะแห่งความผิด พฤติการณ์ต่าง ๆ ที่ความผิดนั้นได้กระทำความเสียหายที่ได้รับ และชื่อหรือรูปพรรณของผู้กระทำความผิดเท่าที่จะบอกได้⁶⁷ การที่ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนว่า จำเลยที่ 1 กับพวกได้กระทำความผิดต่อโจทก์รวม (ผู้เสียหาย) เมื่อปรากฏต่อมาว่าพวกของจำเลยที่ 1 มีจำเลยที่ 2 รวมอยู่ด้วยก็ถือได้ว่ามีการร้องทุกข์สำหรับจำเลยที่ 2 แล้ว⁶⁸ และเมื่อผู้เสียหายได้บอกเล่าพฤติการณ์แห่งความผิดครบแล้ว แม้ในบันทึกของพนักงานสอบสวนจะระบุข้อหาที่จะดำเนินคดีไว้ไม่

⁶⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 62/2521, 1475/2521, 15/2522, 758/2523, 314/2529.

⁶⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 62/2521, 1475/2521, 15/2522, 758/2523, 314/2529. คำพิพากษาฎีกาที่ 3792-3793/2529.

⁶⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 123 วรรคสาม

⁶⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 123 วรรคสาม

⁶⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3792-3793/2529.

ครบ การไม่ระบุพฤติการณ์ของผู้กระทำผิด เป็นความบกพร่องของพนักงานสอบสวน เมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนผู้เสียหายในเวลาต่อมา ผู้เสียหายก็ได้ระบุพฤติการณ์ของผู้กระทำผิดที่กระทำต่อผู้เสียหายไว้ด้วยอย่างชัดเจน ถือได้ว่าผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ในความผิดดังกล่าวแล้ว⁶⁹

เนื่องจากผู้มีอำนาจรับคำร้องทุกข์นอกจากพนักงานสอบสวนแล้ว ผู้เสียหายอาจร้องทุกข์ต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งมีตำแหน่งรองหรือเหนือพนักงานสอบสวนและเป็นผู้ซึ่งมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยตามกฎหมายก็ได้⁷⁰ ดังนั้นเมื่อมีการร้องทุกข์เป็นหนังสือต่อเจ้าพนักงานดังกล่าวแล้ว จะต้องจัดการรับส่งหนังสือร้องทุกข์ไปยังพนักงานสอบสวนและจะจดหมายเหตุอะไร ไปบ้างเพื่อประโยชน์ของพนักงานสอบสวนก็ได้⁷¹ แต่ถ้าเป็นการร้องทุกข์ด้วยปาก พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะต้องรับจัดการให้ผู้เสียหายไปพบกับพนักงานสอบสวนเพื่อจดบันทึกคำร้องทุกข์นั้น ในกรณีเร่งร้อนเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจนั้นจะจดบันทึกเองก็ได้ แต่แล้วให้รับส่งไปยังพนักงานสอบสวน และจะจดหมายเหตุอะไร ไปบ้างเพื่อประโยชน์ของพนักงานสอบสวนก็ได้⁷²

5. อายุความกับการร้องทุกข์

ในกรณีความผิดอันยอมความได้นั้น ถ้าผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์ภายในสามเดือนนับแต่วันรู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิดเป็นอันขาดอายุความ⁷³

การที่กฎหมายบัญญัติในเรื่องอายุความฟ้องร้องคดีและกำหนดเวลาล่วงเลยการลงโทษ นั้นก็ด้วยเหตุผล 3 ประการคือ⁷⁴ 1. กฎแห่งการลืม ซึ่งเวลาล่วงเลยไปยิ่งนานเท่าใดความ

⁶⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2167/2528.

⁷⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 124 วรรคแรก

⁷¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 124 วรรคแรก

⁷² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 124 วรรคแรก

⁷³ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96.

⁷⁴ จิตติ ติงศภัทย์. กฎหมายอาญา ภาค 1. หน้า 1214-1215.

ทรงจำก็ยิ่งน้อยลงเท่านั้น ความแม่นยำในเหตุการณ์ที่ผ่านไปก็ลดลง ความยากในการพิสูจน์ทั้งฝ่ายโจทก์และฝ่ายจำเลยยิ่งเพิ่มขึ้น โอกาสผิดพลาดก็ยิ่งมากขึ้น อีกประการหนึ่งเมื่อเวลาล่วงเลยไปจนไม่มีใครสนใจจำเหตุการณ์ที่เป็นความผิดนั้นแล้วก็ย่อมไม่มีประโยชน์อย่างใดที่จะรื้อฟื้นฟ้องร้องพิพากษาโทษกันอีก เป็นการก่อความวุ่นวายแก่ประชาชนชั้นใหม่โดยใช่เหตุ

2. การที่ผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องโทษหลบหนีอยู่นั้นเวลาที่กำหนดไว้ย่อมเป็นการทรมานผู้ต้องหาสมควร เป็นการลงโทษอยู่ทางหนึ่งแล้ว ไม่ควรลงโทษซ้ำอีก

3. การที่ผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องโทษหลบหนีอยู่ได้ด้วยความสงบจนพ้นกำหนดเวลานั้นไม่ทำความผิดให้เป็นที่สนใจของประชาชนจนถูกจับอีก เป็นการแสดงว่าเขาได้ระมัดระวังประพฤติตนจนไม่ควรลงโทษอีกแล้ว อายุความจริงเป็นเครื่องดลบันดาลให้ผู้นั้นต้องระมัดระวังไม่กระทำความผิดหรือการใดๆ ที่จะก่อความสนใจของประชาชนในตัวเขาขึ้น เป็นนโยบายทางอาญาที่มีผลในทางป้องกันความผิดอาญาทางหนึ่ง

ความผิดอาญาทั่วไป เหตุผลที่บัญญัติในเรื่องอายุความก็เป็นไปตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่สำหรับความผิดอันยอมความได้นั้น เป็นความผิดที่ผู้เสียหายเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดหรือไม่ การตัดสินใจดำเนินคดีก็ควรจะทำในระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น กำหนดเวลา 3 เดือนก็จะเป็นการเพียงพอ หากผู้เสียหายปล่อยปละละเลยให้เวลาล่วงไปเนิ่นนานจนเกิน 3 เดือนแล้ว ก็เป็นที่เข้าใจว่าจะไม่ประสงค์ที่จะดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดแล้ว ผู้กระทำความผิดก็จะหลุดพ้นจากการถูกดำเนินคดีอาญา และจะได้ประกอบอาชีพโดยปกติไม่ต้องวิตกว่าจะถูกผู้เสียหายดำเนินคดีอีกต่อไป

กำหนดเวลาสามเดือนสำหรับการร้องทุกข์นั้น นับตั้งแต่ผู้เสียหายรู้เรื่องความผิด ทั้งรู้ตัวผู้กระทำความผิดด้วย ที่ว่ารู้เรื่องความผิดหมายความว่ารู้ข้อเท็จจริงที่ประกอบกันเป็นความผิด ไม่หมายถึงรู้ข้อกฎหมายว่าข้อเท็จจริงเหล่านั้นเป็นความผิดต้องร้องทุกข์ เช่น ผู้ทรงนำเช็คเข้าบัญชี ธนาคารแจ้งให้มาเบิกเงินใหม่เพราะวันถึงผู้ส่งจ่ายไม่มีเงินในบัญชี แต่มีฐานะดีอาจนำเงินมาเข้าบัญชีได้ ผู้ทรงนำเช็คไปเข้าบัญชีวันหลังธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน อายุความนับตั้ง

แต่วันแรก⁷⁵ รู้ตัวบุคคลผู้กระทำความผิดหมายถึงรู้ว่าผู้ใดกระทำความผิดนั้น ถ้ารู้ตัวบุคคลแล้ว แม้จะ ไม่รู้จักชื่อที่อยู่ก็ไม่ขัดขวางแก่การร้องทุกข์ ซึ่งอาจบอกรูปพรรณเท่าที่จะบอกได้ ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 123⁷⁶

กำหนดเวลาในการร้องทุกข์สามเดือนจะนับอย่างไรนั้น แม้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 21 วรรคสอง จะบัญญัติให้คำนวณระยะเวลาที่กำหนดเป็นเดือนให้นับสามสิบวันเป็นหนึ่ง เดือน แต่ก็เป็นการบัญญัติขึ้นเพื่อคำนวณระยะเวลาจำคุกเท่านั้น ดังจะเห็นได้ว่าตามความใน มาตรา 21 วรรคแรกซึ่งบัญญัติไว้ว่า "ในการคำนวณระยะเวลาจำคุกให้นับวันเริ่มจำคุกคำนวณ เข้าด้วย..." ส่วนการนับเวลาที่จะร้องทุกข์ในคดีความผิดต่อส่วนตัว ประมวลกฎหมายอาญา ไม่ ได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะ จึงต้องใช้กำหนดระยะเวลาดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและ พณิชย์⁷⁷ เหตุที่ต้องนำบทบัญญัติ เรื่องระยะเวลาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับ กับการนับระยะเวลาในเรื่องอายุความร้องทุกข์ ก็เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 บัญญัติไว้ว่า "วิธีการกำหนดนับระยะเวลาทั้งปวง ท่านให้บังคับด้วยบทบัญญัติทั้ง หลายแห่งลักษณะนี้ เว้นแต่จะมีกำหนดไว้เป็นประการอื่นโดยกฎหมายหรือกฎข้อบังคับ โดยคำ สั่งศาลหรือโดยนิติกรรม" ในประมวลกฎหมายอาญาไม่มีบทบัญญัติ เรื่องการนับระยะเวลาอายุ ความร้องทุกข์ไว้ ดังนั้นจึงต้องใช้วิธีการกำหนดนับระยะเวลาตามประมวลกฎหมายแพ่งและ พณิชย์ซึ่งมิให้ในวันแรกแห่งระยะเวลานั้นรวมคำนวณเข้าด้วย เว้นแต่จะเริ่มการในมันเองตั้งแต่ เวลาอันเป็นกำหนดเริ่มทำงานตามประเพณี⁷⁸ กำหนดเวลาสามเดือนก็คำนวณตามปฏิทินใน ราชการ ถ้าระยะเวลามิได้กำหนดนับแต่วันต้นแห่งเดือน ระยะเวลาย่อมสิ้นสุดลงก่อนหน้าจะ ถึงวันแห่งเดือนสุดท้ายอันเป็นวันตรงกับวัน เริ่มระยะเวลานั้น⁷⁹

⁷⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 214/2515.

⁷⁶ จิตติ ติงศรัทธี, กฎหมายอาญามาตรา 1 ตอน 2 พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครพิมพ์, 2525), หน้า 1130.

⁷⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ มาตรา 156.

⁷⁸ ประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ มาตรา 158.

⁷⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ มาตรา 159.

ในกรณีที่วันสุดท้ายแห่งอายุความร้องทุกข์นั้น เป็นวันหยุดราชการ มีปัญหาว่าจะนับวันเริ่มทำงานใหม่ เข้าเป็นวันสุดท้ายแห่งอายุความหรือไม่ ซึ่งมีความเห็นแตกต่างกันออกเป็นสองความเห็นคือ

ความเห็นที่หนึ่งเห็นว่า ให้นับวันที่เริ่มทำงานใหม่เป็นวันสุดท้ายแห่งอายุความร้องทุกข์ด้วย โดยอาศัยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 161 ซึ่งบัญญัติว่า "ถ้าวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาเป็นวันหยุดซึ่งตามประเพณีงดเว้นการงาน ท่านให้นับวันที่เริ่มทำงานใหม่ เข้าด้วย"^{๘๐}

แต่อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า แม้วันสุดท้ายแห่งอายุความร้องทุกข์เป็นวันหยุดราชการถ้าผู้เสียหายไม่ร้องทุกข์ก็จะทำให้คดีนั้นขาดอายุความ ทั้งนี้เนื่องจากการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนและพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในการรับคำร้องทุกข์และสอบสวนดำเนินคดีนั้น ทางราชการได้จัดให้เจ้าพนักงานซึ่งประจำในสถานีตำรวจ ทุกแห่งเปิดบริการประชาชน ตลอด 24 ชั่วโมง โดยไม่มีวันหยุด ฉะนั้นถ้าวันสุดท้ายของอายุความร้องทุกข์เป็นวันหยุดราชการ เมื่อเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่รับคำร้องทุกข์ไม่หยุด หรืองดเว้นการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว ก็ต้องถือว่าเป็นวันหยุดนั้นเป็นวันสุดท้ายแห่งอายุความ จะนับวันเปิดทำงานใหม่มารวมเข้าเป็นวันสุดท้ายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 161 หาได้ไม่^{๘๑} ซึ่งผู้เขียนเองเห็นด้วยกับฝ่ายหลังนี้

ตามความในมาตรา 161 นี้ อย่างไรจะเรียกว่าเป็นวันหยุด ซึ่งตามประเพณีงดเว้นการงานนั้น พระยาเทพวิฑูรย์ให้พิจารณาเป็นเรื่องๆ ไป^{๘๒} ในส่วนวันหยุดราชการอาจดูได้จากปฏิทินซึ่งจะมีการระบุวันหยุดราชการประจำปีไว้ แต่อย่างไรก็ตามแม้จะถือว่าเป็นวันหยุดราชการ ก็จะต้องพิจารณาต่อไปว่า ในทางปฏิบัติแล้วหน่วยงานนั้นหยุดดำเนินการหรือไม่ หากว่าในทางปฏิบัติหน่วยงานนั้นไม่ได้หยุด แต่ยังเปิดบริการอยู่ก็จะถือว่าเป็นวันหยุดและนับวันทำการถัดไปเป็น

^{๘๐} จิตติ ดิงศรีภักย์, กฎหมายอาญา ภาค 1 ตอน 2 หน้า 1121.

^{๘๑} กฤษฎา บุญสิทธิ์ "การฟ้องคดีอันยอมความได้ภายใน 3 เดือน" ตุลาคม เล่ม 4 ปีที่ 25 กรกฎาคม-สิงหาคม 2521. หน้า 32.

^{๘๒} พระยาเทพวิฑูรย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. ตอนที่ 4 โรงพิมพ์ปอทอง : พระนคร, 2477, หน้า 610-611.

วันสุดท้ายไม่ได้ ส่วนวันหยุดในกิจการอื่นๆ นอกจากราชการ ก็ต้องพิจารณาตามธรรมเนียมประเพณีที่เชื่อถือกันในกิจการนั้นๆ ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงอันจะต้องนำสืบเป็นเรื่องราวๆ ไป เช่นวันหยุดของธนาคารอาจเป็นอย่างหนึ่ง วันหยุดของการค้าขายทั่วไปอาจเป็นอีกอย่างหนึ่ง ผู้ที่อ้างเอาประโยชน์แห่งมาตรานี้ จะต้องแสดงให้เห็นปรากฏว่ากิจการที่เกี่ยวข้องแก่ตนมีวันหยุดดังที่อ้าง กิจการบางอย่างอาจไม่มีธรรมเนียมประเพณีที่เป็นวันหยุดงดวันการทำงาน เช่น ในเรื่องเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินระหว่างชาวบ้าน กำหนดจะใช้ใน 10 วัน แม้วันสุดท้ายแห่งกำหนดนี้จะ เป็นวันอาทิตย์ ก็อาจเป็นว่าระหว่างผู้ยืมกับผู้ให้ยืม วันอาทิตย์ไม่เป็นวันหยุดงดวันการทำงาน ซึ่งผู้ยืมจะต้องใช้เงินใน 10 วันจริงๆ จะเลื่อนไปใช้ในวันจันทร์ตามมาตรานี้ไม่ได้ ทั้งนี้เป็นข้อที่จะต้องพิจารณาเป็นเรื่องราวๆ ไป

3.2.2 การฟ้องคดีอาญาความผิดอันยอมความได้

การฟ้องคดีอาญา คือการที่ผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา ได้ยื่นฟ้องกล่าวหาบุคคลต่อศาลว่า ได้กระทำความผิดอาญาฐานใดฐานหนึ่ง หรือหลายฐานหรือกระทำการอันจะก่อเหตุร้ายหรือไม่ปลอดภัยแก่ประชาชน และผู้ฟ้องมีเจตนาให้ศาลลงโทษ หรือใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยแก่ผู้ถูกฟ้องกล่าวหา⁸³

การฟ้องคดีอาญาในต่างประเทศนั้น ในประเทศอังกฤษแม้ตามหลักการดำเนินคดีอาญาของอังกฤษถือว่า ประชาชนทุกคนเป็นผู้เสียหายและมีสิทธิฟ้องคดีอาญาได้โดยไม่คำนึงถึงว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้เสียหายที่แท้จริงหรือไม่ แต่เนื่องจากการฟ้องคดีอาญาต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง ในทางปฏิบัติส่วนมากตำรวจดำเนินคดีขึ้นก่อน โดยอยู่ภายใต้การควบคุมของ Director of Public Prosecutions และในบางกรณี Director of Public Prosecutions ก็เข้าดำเนินคดีเองหรือเข้าควบคุมคดีอย่างใกล้ชิด ส่วนในศาลก็ใช้ทนาย(Barrister) เป็นผู้แทนแผ่นดิน⁸⁴

⁸³ คณิง ภาไชย, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1, หน้า 85.

⁸⁴ คณิต ฌ. นคร, "การมอบอำนาจให้จัดการแทนในคดีอาญา" หน้า 187.

ในประเทศเยอรมัน แม้ผู้เสียหายจะฟ้องคดีอาญาบางประเภทได้⁸⁵ แต่การฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหาย (Private charge) จะกระทำได้อีกเมื่อได้มีการประนีประนอมยอมความระหว่างผู้เสียหายกับผู้กระทำผิด ต่อหน้าผู้แทนของกระทรวงยุติธรรมที่ได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ประนีประนอมแล้วไม่สำเร็จ และผู้เสียหายจะต้องยื่นใบรับรองแสดงผลการประนีประนอมพร้อมคำฟ้องด้วย⁸⁶ นอกจากนี้การฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายจะต้องจัดหาหลักประกันสำหรับค่าธรรมเนียม ซึ่งอาจจะทำให้จำเลยเสียหายเช่นเดียวกับการเป็นโจทก์ฟ้องคดีแพ่ง⁸⁷ ถ้าผู้เสียหายไม่จ่ายค่าธรรมเนียมล่วงหน้าศาลจะไม่รับดำเนินคดี เว้นแต่มีเหตุอันสมควรว่าการรอช้าจะก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้เสียหายซึ่งไม่อาจรอดได้⁸⁸ ส่วนในประเทศญี่ปุ่นนั้นผู้เสียหายไม่อาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีได้ อำนาจฟ้องคดีอาญาเป็นของพนักงานอัยการโดยเฉพาะ⁸⁹ หากผู้เสียหายประสงค์จะดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดก็กระทำได้ โดยการร้องทุกข์ต่อพนักงานอัยการหรือตำรวจ

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในประเทศไทยใช้ระบบกล่าวหา มีการแยกหน้าที่สอบสวนฟ้องร้องและหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีออกจากกัน ศาลจะดำเนินคดีได้ก็ต่อเมื่อมีการยื่นฟ้องขึ้นมา ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาของ ไทย ได้กำหนดให้ผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาลคือพนักงานอัยการและผู้เสียหาย⁹⁰

การฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายนั้น มีขั้นตอนนำคดีขึ้นสู่ศาลยุติธรรมน้อยกว่าการฟ้องคดีโดยพนักงานอัยการ กล่าวคือ ในกรณีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญานั้นจะต้องผ่านขั้นตอนการสอบสวนมาก่อน ถ้าหากไม่มีการสอบสวน พนักงานอัยการก็ไม่มีอำนาจนำขึ้นสู่ศาล⁹¹ และนอกจากนั้น ในกรณีที่เป็นการฟ้องด้วยความยินยอม การสอบสวนก็จะต้องอาศัยเงื่อนไขการร้อง

⁸⁵The German Code of Criminal Procedure. Section 374.

⁸⁶Ibid. Section 380.

⁸⁷Ibid. Section 379.

⁸⁸Ibid. Section 379a.

⁸⁹The Code of Criminal Procedure of Japan. Article. 247.

⁹⁰ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28.

⁹¹ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120.

ทุกขผู้เสียหายก่อน จึงจะทำการสอบสวนได้^{๑๒} ในขณะที่ฟ้องร้องคดีอาญาโดยที่ผู้เสียหายไม่จำเป็นต้องอาศัยการสอบสวนหรือการร้องทุกข์สามารถนำคดีขึ้นฟ้องต่อศาลได้ทันที ศาลจะตรวจคำฟ้องว่าถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ ถ้าฟ้องถูกต้องตามกฎหมายศาลจะทำการไต่สวนมูลฟ้อง^{๑๓} ถ้าฟ้องไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ศาลจะสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้อง หรือยกฟ้อง หรือไม่ประทับฟ้องแล้วแต่กรณี^{๑๔}

การกระทำความผิดอาญามีผลกระทบต่อสังคมส่วนรวม การให้อำนาจผู้เสียหายโดยอิสระในการฟ้องคดีอาญาก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคมส่วนรวมได้ ทั้งนี้เนื่องจากผู้เสียหายอาจรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ไม่เข้าใจวิธีการดำเนินคดีอาญาหรืออาจมีเจตนาช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัวเป็นส่วนใหญ่หรือด้วยเหตุผลที่ไม่ชอบประการอื่น ๆ โดยการที่ผู้เสียหายฟ้องคดีอาญากล่าวหาผู้กระทำความผิดต่อศาลแล้ว เป็นเหตุให้ศาลยกฟ้องผู้กระทำความผิด ทั้งที่มีหลักฐานที่จะพิสูจน์ว่าผู้ที่ถูกฟ้องนั้นเป็นผู้กระทำความผิด เช่น ผู้เสียหายฟ้องคดีไม่ถูกต้องตามกฎหมายเป็นเหตุให้ศาลยกฟ้อง หรือผู้เสียหายแก้ฟ้องคดี แล้วไม่นำหลักฐานมาพิสูจน์ความผิดของจำเลยเพื่อให้ศาลยกฟ้อง^{๑๕} การฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายในกรณีดังกล่าวเป็นการตัดอำนาจการฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการที่จะฟ้องผู้กระทำความผิดเนื่องจากหลักกฎหมายที่ว่าจำเลยในคดีอาญาไม่ควรถูกพิจารณาเพื่อลงโทษถึงสองครั้งในความผิดครั้งเดียวกัน (ne bis in idem) ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39(4) บัญญัติว่า "สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไป เมื่อมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้อง" ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาแล้วข้างต้น มีนักกฎหมายบางท่านเห็นว่า การฟ้องคดีอาญาแผ่นดินนั้นจะเป็นอำนาจของพนักงานอัยการ ควรให้ผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีอาญาเฉพาะแต่ คดีความผิดอันยอมความได้เท่านั้น^{๑๖}

^{๑๒} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 121 วรรคสอง

^{๑๓} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 162.

^{๑๔} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161.

^{๑๕} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 687/2502.

^{๑๖} นคร พกามาศ, "การฟ้องคดีอาญาแผ่นดิน" วารสารอัยการ ปีที่ 1. ฉบับที่ 7

การฟ้องคดีอาญาความผิดอันยอมความได้โดยผู้เสียหาย อาจแยกพิจารณาออกเป็นผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาเอง หรือขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาก็ได้

1. ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาเอง

ผู้เสียหายมีอำนาจที่จะยื่นฟ้องผู้กระทำความผิดได้ด้วยตนเอง⁹⁷ การที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจผู้เสียหายในการฟ้องคดีอาญาต่อศาลด้วยตนเอง เพราะถือว่าเป็นผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดโดยตรงจึงควรมีส่วนในการที่จะกล่าวหาผู้กระทำความผิดต่อศาล และผู้เสียหายเป็นผู้ทราบข้อเท็จจริงการกระทำความผิดพยานหลักฐานที่อาจพิสูจน์ความผิดเพื่อเสนอต่อศาล อันเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมในการปราบปรามผู้กระทำความผิด ประกอบกับผู้เสียหายจะเป็นผู้คานอำนาจของเจ้าพนักงานของรัฐในการดำเนินคดีอาญาโดยไม่ชอบ

ในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีความผิดอันยอมความได้ด้วยตนเองนั้น จะต้องร้องทุกข์ภายในสามเดือนหรือไม่ เมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96 ซึ่งบัญญัติว่า "ภายในบังคับ มาตรา 95 ในกรณีความผิดอันยอมความได้ ถ้าผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์ภายในสามเดือน นับแต่วันที่อยู่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ" และมาตรา 95 บัญญัติว่า "ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ ..."

⁹⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(4) , 28(2).

ตามบทกฎหมายดังกล่าว หมายความว่า การที่ผู้เสียหายจะร้องทุกข์ภายในสามเดือน ตามมาตรา 96 นั้น จะต้องจัดการร้องเสียภายในกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาตามมาตรา 95 ถ้าร้องทุกข์เกินกำหนดนั้น แม้จะได้ร้องภายในสามเดือนนับแต่วันรู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด ก็ถือว่าคดีขาดอายุความเช่นเดียวกัน^{๑๘} แต่แม้จะยังไม่ขาดอายุความตามมาตรา 95 ผู้เสียหายก็ต้องร้องทุกข์ภายในสามเดือนนับแต่วันรู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด ถ้าผู้เสียหายไม่ประสงค์จะร้องทุกข์โดยนาคดีไปฟ้องต่อศาลด้วยตนเองก็ย่อมทำได้ แต่ทั้งนี้ก็ต้องฟ้องภายในสามเดือนตามมาตรา 96^{๑๙} ถ้าผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์และมิได้ฟ้องคดีภายในสามเดือนตามมาตรา 96 คดีก็เป็นอันขาดอายุความ แต่ถ้าผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ภายในกำหนดสามเดือนแล้ว แม้จะฟ้องคดีเกินกว่าสามเดือนถ้าไม่เกินกำหนดตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 95 แล้ว คดีก็ยังไม่วายอายุความ^{๑๐๐}

การนับอายุความร้องทุกข์ และอายุความฟ้องร้องคดีอาญาคความผิดอันยอมความได้ในกรณีที่ผู้เสียหายฟ้องเองก็ใช้หลักเดียวกัน เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาไม่ได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะ จึงต้องใช้กำหนดระยะเวลาที่ตั้งบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตามที่กล่าวมาแล้วในหัวข้ออายุความกับการร้องทุกข์ ในกรณีที่วันสุดท้ายแห่งอายุความนั้นเป็นวันหยุดราชการ ผู้เสียหายจะยื่นฟ้องในวันที่เริ่มทำงานใหม่ได้หรือไม่ มีคำพิพากษาวินิจฉัยไว้ว่า กำหนดเวลาให้ผู้เสียหายร้องทุกข์ภายในสามเดือนในความผิดอันยอมความได้นั้น เป็นบทบัญญัติสำหรับกรณีที่ผู้เสียหายจะร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ แต่ถ้าผู้เสียหายไม่ร้องทุกข์เสียก่อน แต่จะใช้สิทธินำคดีมาฟ้องต่อศาลด้วยตนเอง ก็ย่อมกระทำได้ภายในกำหนดเวลาเดียวกัน ถ้าวันสุดท้ายที่ครบกำหนดสามเดือนเป็นวันหยุดราชการของศาล โจทก์จึงยื่นฟ้องคดีในวันที่เริ่มทำงานใหม่ได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 161^{๑๐๑}

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวอาจจะทำให้เห็นว่า กำหนดเวลาสามเดือนในการยื่น

^{๑๘} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1036/2482.

^{๑๙} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2212/2515.

^{๑๐๐} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 771/2507.

^{๑๐๑} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2212/2515, 1306/2524.

คำร้องทุกข์ และการยื่นฟ้องคดีอาญาความผิดอันยอมความ ได้ยื่น ไม่เหมือนกัน ในขณะที่การยื่นคำร้องทุกข์ แม้วันสุดท้ายของกำหนดระยะเวลาสามเดือนนั้นจะเป็นวันหยุดราชการตามประเพณี ก็จะไม่นับวัน เริ่มทำงานใหม่ เข้าไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากแม้จะเป็นวันหยุดราชการ แต่การปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน และพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในการรับคำร้องทุกข์และสอบสวนดำเนินคดีนั้น เปิดบริการประชาชนตลอด 24 ชั่วโมง โดยไม่มีวันหยุด เมื่อผู้เสียหายไม่ได้ร้องทุกข์ภายในสามเดือนคดีนั้นก็ขาดอายุความ

แต่สำหรับการฟ้องคดีนั้น หากวันสุดท้ายแห่งกำหนดเวลาสามเดือนเป็นวันหยุดราชการ ให้นับวัน เริ่มทำงานใหม่เป็นวันสุดท้ายของกำหนดเวลาสามเดือน เมื่อผู้เสียหายยื่นฟ้องในวันเริ่มทำงานใหม่ คดีนั้นไม่ขาดอายุความ ซึ่งเป็นการตีความกฎหมายโดยอาศัยบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 156 และมาตรา 161 มาเป็นข้อขยายอายุความ ซึ่งเป็นผลร้ายแก่จำเลย จึงเป็นการไม่ชอบ

เมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96 โดยละเอียดแล้ว ผู้เขียนเห็นว่าอายุความในการฟ้องคดีอาญาความผิดอันยอมความได้ยื่นน่าจะถือตามอายุความร้องทุกข์ของผู้เสียหายเป็นประการสำคัญ ในเมื่อผู้เสียหายสามารถที่จะยื่นคำร้องทุกข์ได้ทุกวัน โดยไม่ต้องคำนึงว่าจะ เป็นวันหยุดราชการหรือไม่แม้วันสุดท้ายจะเป็นวันหยุดราชการผู้เสียหายก็อาจยื่นคำร้องทุกข์ได้ เมื่อผู้เสียหายไม่ได้ร้องทุกข์ภายในสามเดือน นับแต่วันรู้เรื่องความผิดและรู้ว่าผู้กระทำความผิดเป็นอันขาดอายุความซึ่งมีผลทำให้สิทธินำคดีอาญาฟ้องยอมระงับไป¹⁰² ผู้เสียหายจะนำคดีอาญามาฟ้องภายหลังที่คดีขาดอายุความแล้ว ไม่ได้

2. การเข้าเป็นโจทก์ร่วม ในกรณีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา

กฎหมายให้อำนาจพนักงานอัยการและผู้เสียหายในการฟ้องคดีอาญาเท่าเทียมกัน แต่ฝ่ายมีสิทธิที่จะดำเนินคดีของตนไปได้ตามลำพัง แต่อย่างไรก็ตามเพื่อความสะดวก กฎหมายอนุญาตให้ทั้งสองฝ่ายขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกันได้โดยไม่ต้องแยกเป็นสองคดี คดีใดที่พนักงาน

¹⁰² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39(6).

อัยการยื่นฟ้องคดีต่อศาลไว้ก่อนแล้ว ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมในระยะเวลาใด ระหว่างพิจารณาก่อนศาลชั้นต้นพิพากษาคดีนั้นก็ได้¹⁰³

การที่ผู้เสียหายขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ โดยยื่นคำร้องต่อศาล วิธีปฏิบัติผู้ร้องต้องยื่นคำร้องและมีสำเนาคำร้องแนบมาด้วยเพื่อส่งให้แก่โจทก์เดิมและฝ่ายจำเลย ผู้เสียหายไม่จำเป็นต้องลงชื่อในคำร้องด้วยตนเองทนายลงชื่อแทนได้เพราะคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ไม่ใช่คำฟ้อง¹⁰⁴

ความเป็นโจทก์ร่วมเกิดขึ้นเมื่อศาลมีคำสั่งอนุญาตแล้ว จะนี้แม้ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องขอไว้แล้ว แต่ศาลยังไม่ได้สั่งอนุญาต ผู้เสียหายยังไม่มีฐานะเป็นโจทก์¹⁰⁵ นอกจากจะมีพฤติการณ์แสดงให้ศาลเห็นว่า ศาลอนุญาตแล้ว เช่น ศาลสั่งคำร้องว่า "สำเนาให้โจทก์จำเลยส่งในรายงาน" โจทก์จำเลยได้รับสำเนาคำร้องแล้ว ไม่คัดค้านประการใด ผู้ร้องจัดดำเนินกระบวนการพิจารณาในการสืบพยานและอื่นๆ ตลอดมา¹⁰⁶

ผู้เสียหายซึ่งเป็นโจทก์ร่วม จะต้องถือเอาคำฟ้องเดิมของพนักงานอัยการทุกประการจะขอแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องเดิมไม่ได้¹⁰⁷ เพราะแม้จะไปฟ้องจำเลยต่างหากในอีกข้อหาหนึ่งจากผลของการกระทำของจำเลยในครั้งเดียวกันนั้นก็ไม่ได้อยู่แล้ว ถ้าคำฟ้องของพนักงานอัยการบกพร่องเป็นเหตุให้ศาลยกฟ้องหรือลงโทษเบาไปโจทก์ร่วมต้องรับผลแห่งความบกพร่องนั้นด้วย¹⁰⁸

ความมุ่งหมายของผู้เสียหายที่เข้าร่วมเป็นโจทก์ มีนักนิติศาสตร์บางท่านเห็นว่า¹⁰⁹

¹⁰³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 30.

¹⁰⁴ คำพิพากษานฎีกาที่ 629/2494.

¹⁰⁵ คำพิพากษานฎีกาที่ 1173/2501.

¹⁰⁶ คำพิพากษานฎีกาที่ 323/2510 (ประชุมใหญ่)

¹⁰⁷ คำพิพากษานฎีกาที่ 3833/2525.

¹⁰⁸ คำพิพากษานฎีกาที่ 1321/2499.

¹⁰⁹ อร่าม หุตางกูร, "การขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในคดีอาญา" บทบัญญัติ เล่ม 28

เพื่อใช้สิทธิในการออกธรรมฎีกาเท่านั้น คงมิใช่เพื่อเข้ามาคุมคดีเพราะไม่ไว้ใจพนักงานอัยการ เนื่องจากบางครั้งความคิดเห็นในการออกธรรมฎีกา ไม่เป็นไปตามความต้องการของผู้เสียหาย หากผู้เสียหายไม่ขอเข้าเป็นโจทก์ร่วม ก็ไม่มีทางที่จะใช้สิทธิในการออกธรรมฎีกาได้ ซึ่งการใช้สิทธิในการออกธรรมฎีกานี้ ผู้เสียหายที่ขอเข้าร่วมเป็นโจทก์จะต้องใช้ทุกกระยะติดต่อกัน จึงจะใช้สิทธิดังกล่าวได้ตลอดไปจนถึงชั้นฎีกา จะขาดตอนเสียไม่ได้ เช่น ผู้เสียหายเข้าร่วมเป็นโจทก์พนักงานอัยการออกธรรมฎีกา ผู้เสียหายไม่ออกธรรมฎีกา ต่อมาโจทก์ร่วมจะใช้สิทธิฎีกาไม่ได้ เพราะไม่ได้ออกธรรมฎีกาไว้¹¹⁰

ในคดีที่มีผู้เสียหายหลายคน การที่ผู้เสียหายคนหนึ่งขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการแล้ว ย่อมไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายคนอื่น ๆ ที่จะขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการอีกได้ ในระหว่างพิจารณาก่อนศาลชั้นต้นพิพากษา¹¹¹ แต่ในกรณีที่ผู้เสียหายคนหนึ่งฟ้องคดีไว้แล้ว ผู้เสียหายคนอื่น ๆ จะยื่นคำร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมได้หรือไม่

เมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 30, 31 ซึ่งได้บัญญัติเกี่ยวกับการร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์เฉพาะกรณีที่ผู้เสียหายร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ และกรณีที่พนักงานอัยการขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับผู้เสียหายสำหรับคดีที่มีข้อความผิดต่อส่วนตัวเท่านั้น ส่วนกรณีที่ผู้เสียหายยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับผู้เสียหายด้วยกัน ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ สิทธิการขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในคดีอาญานอกจากสองกรณีดังกล่าวนี้แล้วย่อมไม่อาจมีได้ ดังนั้นในคดีอาญาที่ผู้เสียหายคนหนึ่งได้ยื่นฟ้องคดีไว้ก่อนแล้ว ผู้เสียหายคนอื่นไม่อาจยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ได้¹¹² จะอาศัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง 57(2) ประกอบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 มาอนุโลมใช้ในมาตรานี้ไม่ได้ เพราะอำนาจดังกล่าวถือว่ากฎหมายได้บัญญัติไว้เป็นกรณีพิเศษโดยเฉพาะในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 30, 31 แล้ว¹¹³

¹¹⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1274/2481, 1583/2513, 417/2523.

¹¹¹ อร่าม หุตางกูร, "การขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในคดีอาญา", หน้า 79.

¹¹² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3320/2528

¹¹³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3935/2529.

3.2.3 การระงับคดีอาญาความผิดอันยอมความได้

พิจารณาการดำเนินคดีอาญาในต่างประเทศ ในประเทศอังกฤษแม้ว่าประชาชนทุกคนเป็นผู้เสียหายและมีสิทธิฟ้องคดีอาญาได้ โดยไม่คำนึงถึงว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้เสียหายที่แท้จริงหรือไม่ แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินการฟ้องร้องคดีอาญาในประเทศอังกฤษ เป็นการกระทำในนามของกษัตริย์ (Crown) และเป็นเรื่องของแผ่นดิน ดังนั้นเมื่อได้ฟ้องคดีอาญาต่อศาลแล้วคู่กรณีในกระบวนการพิจารณาจึงไม่อาจประนีประนอมยอมความกันเอง โดยมิได้รับความยินยอมจากรัฐ หรือเจ้าพนักงานของรัฐเสียก่อน หากคู่กรณีตกลงประนีประนอมยอมความกันเองโดยผลการในระบกกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ถือว่าเป็นความผิดอาญาฐานยอมความ (Compounding offenses)¹¹⁴ แต่อย่างไรก็ตามหากโจทก์หรือจำเลยประสงค์ที่จะให้คดีอาญาระงับไป ก็อาจกระทำได้โดยโจทก์หรือจำเลยร้องขอไปยัง Attorney General เพื่อให้ออก Nolle Prosequi อันมีลักษณะเป็นคำสั่งของกษัตริย์ (Crown) ว่าการฟ้องคดีอาญาเรื่องนั้นให้เป็นอันยุติลง ทั้งนี้เนื่องจากคดีที่ได้ยื่นฟ้องศาลไปแล้ว Attorney General แต่เพียงผู้เดียวเท่านั้นที่จะยุติคดีได้โดยทำเป็น Nolle Prosequi¹¹⁵ ซึ่งการออก Nolle Prosequi จะต้องกระทำในระยะเวลาที่ศาลมีอำนาจพิจารณา¹¹⁶

ในประเทศเยอรมัน เมื่อผู้เสียหายได้ร้องทุกข์มอบคดีไปแล้ว คดีก็อยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานอัยการ แม้จะเป็นความผิดที่มีลักษณะคล้ายกับความผิดอันยอมความได้ผู้เสียหายก็ไม่อาจถอนคำร้องทุกข์ได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะให้ถอนคำร้องทุกข์ได้ ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 104a, 123, 170a, 194, 232, 247, 248a, 248b, 263, 264a, 265a, 266, 294, 303. แต่อย่างไรก็ตามการถอนคำร้องทุกข์จะต้องทำในระยะเวลาใด

¹¹⁴ Corpus Juris Secundum. Vol 15 (New York : The American Law Book Company, 1939) PP. 702-708.

¹¹⁵ คณิต ณ นคร "พยานแผ่นดินตามกฎหมายแองโกลอเมริกัน" อัยการนิเทศ 40 ฉบับ 1-2 2521 หน้า 75.

¹¹⁶ คณิง ฤาไชย, "วิธีพิจารณาความอาญาตามกฎหมายอังกฤษ" วารสารอัยการ 9 ฉบับที่ 108 ธันวาคม 2529, หน้า 15.

ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยตรง แต่อาจอนุโลมใช้ระยะเวลาในการถอนฟ้องตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 64 ซึ่งกระทำได้ก่อนศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง เมื่อระยะเวลาถอนคำร้องทุกข์ยังไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจน จึงมีผู้เสนอร่างประมวลกฎหมายอาญาขึ้นมา โดยให้การถอนคำร้องทุกข์จะต้องกระทำก่อนที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเท่านั้น¹¹⁷

ในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาต่อศาลไปแล้ว ผู้เสียหายไม่มีอำนาจที่จะกระทำการประนีประนอมยอมความกับจำเลย ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายบัญญัติไว้แต่อย่างใดก็ตาม ผู้เสียหายที่เป็นโจทก์สามารถถอนฟ้องคดีอาญาได้ระหว่างการดำเนินคดีของศาลชั้นต้นแต่ถ้าได้มีการไต่สวนมูลฟ้องไปแล้ว การถอนฟ้องจะต้องได้รับความยินยอมจากจำเลยด้วย¹¹⁸

ในประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากเอกชนผู้เสียหายไม่มีสิทธิฟ้องคดีอาญาเองแต่ผู้เสียหายอาจร้องทุกข์ต่อพนักงานอัยการหรือตำรวจเพื่อให้ดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำผิด และความผิดบางชนิดที่มีลักษณะคล้ายความผิดอันยอมความได้ เช่น ความผิดฐานเปิดเผยความลับของผู้อื่น หมิ่นที่กระทำซ้ำเรา ลักพา หมิ่นประมาท ทำให้เสียทรัพย์สิน บิดบังจดหมายของผู้อื่น ความผิดเหล่านี้ การดำเนินคดีของพนักงานอัยการหรือตำรวจจะต้องมีคำร้องทุกข์ของผู้เสียหาย และเมื่อผู้เสียหายได้ร้องทุกข์แล้วต่อมาผู้เสียหายอาจถอนคำร้องทุกข์ได้จนกว่าจะมีการฟ้องคดีต่อศาล และการถอนคำร้องทุกข์มีผลทำให้คดีอาญาดังกล่าวระงับ¹¹⁹ และมีผลไปถึงผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่น ๆ อีกด้วย¹²⁰ การร้องทุกข์และการถอนคำร้องทุกข์ไม่ใช่กิจการที่จะต้องทำเองเฉพาะตัว ดังนั้นผู้เสียหายมอบอำนาจให้จัดการแทนได้¹²¹

¹¹⁷ Eduard Dreher, Dr. The German Draft Penal Code E 1962. The American Series of Foreign Penal Code, 11 Translated by Neville Ross. London : Sweet & Maxwell Limited, 1966. Section 125(1)

¹¹⁸ The German Code of Criminal Procedure. Section 391.

¹¹⁹ The Code of Criminal Procedure of Japan. Article 237.

¹²⁰ Ibid. Article 238.

¹²¹ Ibid. Article 240.

สำหรับประเทศไทยบทบาทของผู้เสียหาย ในการดำเนินคดีอาญาความผิดอันยอมความได้นั้นนอกจากบทบาทในการเริ่มคดีโดยการร้องทุกข์ หรือโดยการฟ้องคดีเองแล้ว ยังมีบทบาทในการระงับการดำเนินคดีดังกล่าวได้ด้วย ซึ่งการระงับการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายนั้น อาจกระทำได้หลายวิธีคือ โดยการถอนคำร้องทุกข์ การถอนฟ้องหรือโดยการยอมความ

ก. การถอนคำร้องทุกข์

เมื่อผู้เสียหายได้ดำเนินการทางเจ้าพนักงานโดยการร้องทุกข์ตามกฎหมายแล้ว ต่อมาไม่ประสงค์จะให้คดีนั้นดำเนินไปจนถึงที่สุดจึงได้ขอลงถอนคำร้องทุกข์คืนเสีย การถอนคำร้องทุกข์นั้น ผู้มีสิทธิถอนคำร้องทุกข์ก็คือผู้ร้องทุกข์ไว้ไม่ว่าจะร้องทุกข์ในฐานะผู้เสียหายหรือร้องทุกข์ในฐานะเป็นผู้มีอำนาจจัดการแทน¹²²

ในกรณีที่ผู้เยาว์เป็นผู้เสียหายและได้ร้องทุกข์ด้วยตนเอง ผู้เยาว์จะถอนคำร้องทุกข์ด้วยตนเองได้หรือไม่ การกระทำหรือดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีอาญานั้นไม่ขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคคลแต่ขึ้นอยู่กับความรู้และความเข้าใจเรื่องราวของผู้ยื่น¹²³ ในเรื่องเกี่ยวกับการร้องทุกข์ซึ่งผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ แม้กฎหมายจะบัญญัติให้ผู้แทนโดยชอบธรรมเป็นผู้จัดการแทนก็ตาม ถ้าหากผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์แต่ไม่ถึงกับไร้เดียงสาที่ร้องทุกข์ด้วยตนเองได้โดยไม่ต้องให้ผู้แทนโดยชอบธรรมลงลายมือชื่อในการร้องทุกข์¹²⁴ โดยนัยเดียวกันเมื่อผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้เยาว์ซึ่งได้ร้องทุกข์ไว้แล้ว หากต่อมาไม่ประสงค์จะให้คดีนั้นดำเนินต่อไปจนถึงที่สุด ผู้เยาว์ก็ย่อมถอนคำร้องทุกข์เสียได้ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 126. ก็ได้บัญญัติให้ผู้ร้องทุกข์จะถอนคำร้องทุกข์เสียเมื่อใดก็ได้ เมื่อผู้เยาว์ร้องทุกข์ได้ก็ย่อมถอนคำร้องทุกข์ได้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพราะการดำเนินคดีอาญาความผิดอันยอมความได้นั้นขึ้นอยู่กับความประสงค์ของผู้เสียหายเป็นสำคัญ ส่วนในกรณีที่ผู้เสียหายร้องทุกข์แล้วตายลง โดยปกติแล้วการถอนคำร้องทุกข์เป็นการแสดงเจตนาที่จะระงับคดีของผู้เสียหาย เมื่อผู้เสียหายตายเสียแล้วบุคคล

¹²² คำพิพากษานิติภาที่ 1140/2514.

¹²³ คณิต ณ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. หน้า 35.

¹²⁴ คำพิพากษานิติภาที่ 1982/2494.

อื่นก็ไม่อาจถอนคำร้องทุกข์แทนผู้เสียหายได้ แต่อย่างไรก็ตามในความผิดบางฐานความผิด เช่น ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ซึ่งถือว่าเป็นสิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สินจึงเป็นมรดก ดังนั้นทนายของผู้เสียหายที่ตายลงสามารถถอนคำร้องทุกข์แทนผู้เสียหายได้¹²⁵

การถอนคำร้องทุกข์จะยื่นต่อใครได้บ้างนั้น ในกรณีที่ยังไม่มีการฟ้องคดีต่อศาล ผู้เสียหายก็ต้องขอถอนคำร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ไปร้องทุกข์ไว้แต่แรก กล่าวคือร้องทุกข์ไว้ ณ ที่ใดก็ต้องไปขอถอนคำร้องทุกข์ ณ ที่นั้น และพนักงานสอบสวนต้องดำเนินการให้เป็นไปตามความประสงค์ของผู้ร้องทุกข์ ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนเพียงแต่บันทึกไว้เป็นหลักฐาน และให้ผู้ร้องทุกข์ลงชื่อไว้

หากคดีอยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานอัยการ ผู้เสียหายก็อาจยื่นขอถอนคำร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน หรือจะยื่นโดยตรงต่อพนักงานอัยการที่รับผิดชอบคดีนั้นก็ได้ หากยื่นขอถอนคำร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนก็จะทำบันทึกการถอนคำร้องทุกข์ของผู้เสียหายเสนอต่อพนักงานอัยการเพื่อส่งคดีต่อไป การถอนคำร้องทุกข์เป็นเงื่อนไขระงับคดีประการหนึ่ง เมื่อมีเงื่อนไขระงับคดีเกิดขึ้นพนักงานอัยการย่อมจะต้องสั่งระงับคดีเพราะเหตุดังกล่าว¹²⁶ และเมื่อพนักงานอัยการได้มีคำสั่งระงับคดีแล้วต้องมีการแจ้งคำสั่งระงับคดีนั้นให้ผู้ต้องหา และผู้ร้องทุกข์ทราบ และถ้าผู้ต้องหาถูกควบคุมหรือขังอยู่ อัยการต้องจัดการปล่อยตัวไปหรือขอให้ออกหมายปล่อยตัวไปแล้วแต่กรณี โดยอาศัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 146 มาใช้บังคับในฐานะที่เป็นบทกฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่ง¹²⁷

ในกรณีที่มีการยื่นฟ้องคดีเรื่องนั้นต่อศาลแล้ว คดีนั้นได้มีการสอบสวนจนเสร็จสิ้นและส่งสำนวนให้พนักงานอัยการ และได้ยื่นฟ้องต่อศาลไปแล้ว คดีย่อมพ้นจากอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ ดังนั้นเมื่อผู้เสียหายขอถอนคำร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการจึงไม่อาจดำเนินการให้ได้ ตามที่

¹²⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 206/2488, 11/2518.

¹²⁶ คณิต ฌ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หน้า 133.

¹²⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 133-134.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 126 วรรคแรกบัญญัติว่า "ผู้เสียหายจะขอถอนคำร้องทุกข์เสียเมื่อใดก็ได้" น่าจะหมายถึงการขอถอนคำร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการก่อนที่พนักงานอัยการโจทก์จะยื่นฟ้องคดีนั้นต่อศาล¹²⁸

ถ้าพนักงานอัยการโจทก์ยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว ผู้เสียหายขอถอนคำร้องทุกข์ต่อศาลได้หรือไม่ ถ้าถือหลักว่าผู้เสียหายไปร้องทุกข์ต่อใคร ณ ที่ใดก็ต้องไปขอถอนคำร้องทุกข์ต่อผู้ยื่น ณ ที่นั้นแล้ว ก็ต้องถือว่าผู้เสียหายจะถอนคำร้องทุกข์ต่อศาลไม่ได้ เพราะศาลไม่ใช่พนักงานสอบสวนและไม่ใช่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ทั้งไม่ใช่ผู้รับคำร้องทุกข์ของผู้เสียหายไว้แต่แรก จึงมีผู้เห็นว่าศาล ไม่มีอำนาจหน้าที่ในการรับคำร้องขอถอนคำร้องทุกข์ของผู้เสียหาย¹²⁹

นอกจากนั้นเมื่อพิจารณามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะเห็นได้ว่าเรื่องการร้องทุกข์เป็นเรื่องที่ต้องทำในชั้นสอบสวน ต่างกับเรื่องถอนฟ้องหรือยอมความซึ่งเป็นเรื่องในชั้นศาล และการที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานำเรื่องนี้แยกต่างหากจากกันโดยบัญญัติเรื่องการถอนฟ้องและยอมความไว้ในมาตรา 35 อันเป็นบทบัญญัติที่อยู่ในการฟ้องคดีอาญา ส่วนเรื่องการถอนคำร้องทุกข์แยกไปบัญญัติไว้ในมาตรา 126 ซึ่งเป็นบทบัญญัติว่าด้วยการสอบสวน น่าจะทำให้เห็นได้ว่าการถอนคำร้องทุกข์น่าจะต้องกระทำต่อพนักงานสอบสวนเท่านั้น จะมากระทำต่อศาลไม่ได้ แม้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39(2) จะบัญญัติเรื่องผลการถอนคำร้องทุกข์หรือถอนฟ้องหรือยอมความ ซึ่งกฎหมายบัญญัติว่ามีผลทำให้คดีอาญาเรื่องนั้นระงับไป และมาตรา 35 วรรคสอง นั้นเป็นบทบัญญัติที่ให้คู่ความถอนฟ้องหรือยอมความต่อศาลได้ แต่ก็มีได้บัญญัติว่าให้ถอนคำร้องทุกข์ต่อศาลได้ด้วย

แต่อย่างไรก็ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาได้อธิบายเอาเจตนาเลิกคดีแก่จำเลยหรือไม่เป็นสำคัญ ผู้เสียหายจึงยื่นคำร้องขอถอนคำร้องทุกข์ต่อศาลได้¹³⁰ และแม้ในคำร้องของผู้เสียหาย

¹²⁸ วิชัย ตันติกุลานันท์, "จะถอนคำร้องทุกข์จากผู้ใด" วารสารกฎหมาย ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 ธันวาคม 2509-มีนาคม 2530, หน้า 52.

¹²⁹ เรื่องเดียวกัน

¹³⁰ คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 1/2528 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 932/2529, 1201/2529, 1444/2530.

จะบรรยายว่าชอถอนฟ้อง (ซึ่งทำไม่ได้เพราะพนักงานอัยการเป็นโจทก์) แต่ในคำร้องระบุข้อความชัดเจนว่า "เนื่องจากผู้เสียหายและจำเลยตกลงกันได้แล้ว ผู้เสียหายจึงไม่มีความประสงค์ที่จะดำเนินคดีแก่จำเลยต่อไป" ศาลฎีกาถือว่าผู้เสียหายประสงค์จะชอถอนคำร้องทุกชั้นเอง¹³¹ ซึ่งมีกฎหมายหมายบางท่านเห็นว่า การที่ผู้เสียหายแถลงต่อศาลว่าไม่ติดใจเอาความกับจำเลยแล้ว และจำเลยไม่คัดค้านก็น่าจะถือว่าเป็นการยอมความกันแล้ว หรือกรณีที่ผู้เสียหายแถลงหรือยื่นคำร้องชอถอนคำร้องทุกชั้นต่อศาล โดยไม่ปรากฏว่าจำเลยคัดค้าน ก็น่าจะอนุโลมได้ว่าเป็นกรณีที่ผู้เสียหายไม่ติดใจเอาความกับจำเลยแล้ว ถือได้ว่าเป็นการยอมความกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 35 วรรคสอง ผลก็คือศาลต้องจำหน่ายคดีจากสารบบความเพราะสิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับลงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39(2) การวินิจฉัยเช่นนี้ย่อมเป็นประโยชน์แก่ผู้เสียหายและจำเลย และเป็นการสั่งที่น่าจะตรงกับบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องนี้¹³²

การถอนคำร้องทุกข์ที่จะทำให้เกิดคดีอาญาระงับนั้น จะต้องมิเจตนาถอนเพื่อยกเลิกไม่เอาความแก่ผู้ที่ถูกร้องทุกข์ต่อไป แต่การถอนคำร้องทุกข์ไปโดยเหตุที่ผู้เสียหายได้นำคดีมาฟ้องศาลเสียเอง หากทำให้คดีระงับไปไม่คงระงับไปแต่เฉพาะเรื่องการร้องทุกข์ โดยศาลยอมดำเนินคดีเสมือนว่าผู้เสียหายฟ้องคดีต่อศาล โดยไม่มีการร้องทุกข์มาก่อนเท่านั้นเอง¹³³

ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยหลายคน กฎหมายบัญญัติไว้เพียงว่าการถอนคำร้องทุกข์เป็นเหตุให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับ แต่มิได้บัญญัติว่าจะต้องถอนคำร้องทุกข์ให้กับผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคน ดังนั้นผู้เสียหายย่อมมีสิทธิที่จะเลือกถอนคำร้องทุกข์ให้กับผู้ต้องหาหรือจำเลยคนใดก็ได้ และการถอนคำร้องทุกข์ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยคนหนึ่งคนใดหรือหลายคนเช่นนี้ ไม่ทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องสำหรับผู้ต้องหาหรือจำเลยคนอื่นถูกระงับไปด้วย

ข. การถอนฟ้อง

การดำเนินคดีอาญาความผิดอันยอมความได้โดยผู้เสียหายนอกจากการร้องทุกข์มอบคดี

¹³¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1241/2506.

¹³² วิชัย ตันติกุลานันท์, "จะถอนคำร้องทุกข์ต่อผู้ใด", หน้า 54.

¹³³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1962/2506.

ให้เจ้าพนักงานของรัฐแล้ว ผู้เสียหายอาจเป็นโจทก์ยื่นฟ้องคดีต่อศาลได้ การที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ยื่นฟ้องเพราะประสงค์จะให้ศาลพิพากษาลงโทษจำเลยตามความผิดที่กล่าวหา อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากที่โจทก์ยื่นฟ้องแล้ว อาจมีพฤติการณ์บางอย่างเกิดขึ้นแก่คดีของโจทก์ หรือโดยเหตุผลบางประการทำให้โจทก์ไม่ต้องการดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป เช่น มีการชดใช้ค่าเสียหาย ปรับความเข้าใจหรือตกลงกับผู้กระทำความผิดได้ โจทก์อาจทำได้โดยการถอนฟ้อง

ในกรณีที่ผู้เสียหายไม่ได้เป็นโจทก์ฟ้องเอง ผู้เสียหายย่อมไม่มีอำนาจถอนฟ้อง เช่น พนักงานอัยการยื่นฟ้องเนื่องจากผู้เสียหายยื่นคำร้องทุกข์แล้ว และผู้เสียหายไม่ได้ขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ ผู้เสียหายจะถอนฟ้องไม่ได้ แต่ผู้เสียหายอาจให้ความยินยอมเป็นหนังสือเพื่อให้พนักงานอัยการถอนฟ้องได้ ซึ่งการถอนฟ้องคดีอาญาความผิดอันยอมความได้ของพนักงานอัยการ ถ้าไม่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้เสียหาย การถอนฟ้องของพนักงานอัยการ ไม่มีผลทำให้คดีอาญาระงับ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39(2) เพราะผู้เสียหายยังมีสิทธิที่จะยื่นฟ้องคดีนั้นใหม่ได้¹³⁴

ในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ร่วมอยู่ด้วย ผู้เสียหายย่อมมีสิทธิถอนฟ้องได้ และการขอถอนคำร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมก็มีผลเท่ากับเป็นการขอถอนฟ้องเช่นกัน¹³⁵

การถอนฟ้องคดีอาญาให้ทำเป็นคำร้อง ถ้าคำร้องนั้นได้ยื่นภายหลังเมื่อจำเลยให้การแก้คดีแล้ว ให้ถามจำเลยว่าจะคัดค้านหรือไม่ แล้วให้ศาลจดค่าแกลงของจำเลยไว้ ถ้าจำเลยคัดค้านการถอนฟ้อง ให้ศาลยกคำร้องขอถอนฟ้องนั้นเสีย คำร้องขอถอนฟ้องคดีความผิดอันยอมความได้นั้น จะยื่นเวลาใดก่อนคดีถึงที่สุดก็ได้¹³⁶

คำว่าคดีถึงที่สุดนั้น ถ้าไม่มีการอุทธรณ์หรือฎีกา หรือในคดีที่ต้องห้ามอุทธรณ์หรือฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ถือว่าคดีถึงที่สุดเมื่อครบกำหนดเวลาอุทธรณ์หรือฎีกา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 147 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 โดยมีข้อกำหนดถึงว่าจะมีการอุทธรณ์หรือฎีกาหรือไม่ เพราะในคดีอาญาแม้จะต้องห้ามอุทธรณ์หรือฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง แต่ก็มีได้ห้ามคู่ความอุทธรณ์หรือฎีกาในปัญหาข้อกฎหมาย และอาจมีการ

¹³⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 36(2).

¹³⁵ คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ 892/2514.

¹³⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 35 วรรคสอง

อ้างว่าขอถอนฟ้องเป็นการชั่วคราว เพื่อสอบถามไปยังกรมกองทหารว่าจำเลยเป็นทหารประจำการหรือไม่¹⁴⁴ หรือเพื่อรอฟังผลคดีแพ่ง¹⁴⁵ หรืออ้างเหตุว่าฟ้องบกพร่อง ขอถอนฟ้องเพื่อจะนำไปดำเนินคดีใหม่¹⁴⁶ ถือว่าเป็นการถอนฟ้องเด็ดขาดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 36 แล้ว โจทก์จะนำมาฟ้องใหม่ไม่ได้

แต่อย่างไรก็ตาม ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกา คดีอาญาที่ถอนฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 36 จะฟ้องใหม่ไม่ได้นั้น หมายถึงการถอนฟ้องโดยเด็ดขาด การถอนฟ้องโดยระบุชัดแจ้งว่าเพื่อจะเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการหาใช่การถอนฟ้องโดยเด็ดขาดไม่¹⁴⁷ และแม้จะไม่ระบุชัดแจ้งเช่นนั้น แต่การที่ผู้เสียหายถอนฟ้องและขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการในวันเดียวกันนั้น ก็ถือว่ามีใช่การถอนฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 36 สิทธินำคดีอาญามาฟ้องไม่ระงับ¹⁴⁸ ด้วยความเคารพต่อคำพิพากษาศาลฎีกา ผู้เขียนเห็นว่าการตีความประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 36 ว่าเป็นการถอนฟ้องเด็ดขาด หรือไม่เด็ดขาด ทำให้กระบวนการพิจารณาในคดีอาญาขาดความแน่นอนและมีเงื่อนไข อีกทั้งในกรณีที่พนักงานอัยการและผู้เสียหายต่างเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา หากผู้เสียหายประสงค์จะดำเนินคดีอาญาร่วมกับพนักงานอัยการก็กระทำได้ โดยการยื่นคำร้องต่อศาลขอรวมการพิจารณาคดีได้อยู่แล้ว

ค. การยอมความ

การยอมความในคดีอาญาหมายถึง การที่ผู้เสียหายหรือโจทก์ซึ่งเป็นผู้เสียหายตกลงระงับข้อพิพาทหรือความผิดที่เกิดขึ้นกับผู้กระทำความผิดหรือจำเลย โดยไม่ตั้งใจว่ากล่าวหาความ

¹⁴⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 737/2490.

¹⁴⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 440/2497.

¹⁴⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 924/2530.

¹⁴⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 855/2481, 1245/2515, 707/2516.

¹⁴⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2683/2522.

อีกต่อไป ซึ่งจะมีผลทำให้คดีอาญาความผิดอันยอมความได้ระงับไป¹⁴⁹

การยอมความในทางอาญานั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มิได้บัญญัติ บังคับไว้ให้ทำเป็นหนังสือ ดังนั้นทำได้ด้วยวาจาต่อหน้าศาล¹⁵⁰ หรือศาลอาจอุ่มานเอาจาก พฤติการณ์ต่าง ๆ ในคดีที่มีการยอมความระหว่างกันแล้วก็ได้ แต่พฤติการณ์จะต้องมีความชัดเจน พอที่จะถือได้เท่านั้น¹⁵¹ เช่นฟ้องหาว่าจำเลยบุกรุกเมื่อผู้เสียหายและจำเลยตกลงกัน และ จำเลยหรือถอนตัวไปทำกันตามแนวเขตใหม่ตามข้อตกลงแล้ว¹⁵² หรือธนาคารปฏิเสธการจ่าย เงิน เพราะเงินในบัญชีไม่พอจ่ายตามเช็คที่จำเลยออกใช้ราคาของที่ถือจากโจทก์ ต่อมาจำเลย ส่งทองชายแก่โจทก์ โจทก์รับของให้หนี้ตามเช็คของจำเลย¹⁵³ หรือผู้เสียหายยอมรับเงินสด และเก็บจากจำเลยเป็นภาระชำระหนี้แทนเช็คเดิม ซึ่งผู้เสียหายได้ร้องทุกข์แก่พนักงานสอบสวนไว้ แล้ว และได้นำเช็คไปเรียกเก็บเงินจากธนาคารตามเช็คด้วย แสดงว่าผู้เสียหายไม่ตั้งใจดำเนิน คดีเกี่ยวกับเช็คเดิม ข้อตกลงระหว่างผู้เสียหายกับจำเลยจึงเป็นการยอมความกันแม้จะไม่มีหลักฐาน เป็นหนังสือประนีประนอมยอมความ ก็มีผลทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไป¹⁵⁴ ซึ่งแตกต่างกับการประนีประนอมยอมความในทางแพ่งที่จะต้องนำหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ ต้องรับผิดชอบ จึงจะฟ้องร้องบังคับคดีกันได้¹⁵⁵

การยอมความในทางอาญา จะต้องเป็นการตกลงเพื่อระงับข้อพิพาทของฝ่ายผู้เสียหาย และผู้กระทำผิดด้วยหรือไม่นั้น มีนักกฎหมายบางท่านเห็นว่า นิจรรณาเฉพาะทางฝ่ายผู้เสียหาย ฝ่ายเดียวเท่านั้น แม้ฝ่ายผู้กระทำผิดจะไม่ยินยอมด้วย แต่เมื่อผู้เสียหายแสดงเจตนายอมความ

¹⁴⁹ ศาสตราจารย์ ดร.ชูธรรม, "การยอมความในคดีอาญา" วารสารกฎหมาย ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 2523, หน้า 104.

¹⁵⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 976/2481, 476/2508.

¹⁵¹ คณิง ภาไชย, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1 หน้า 113.

¹⁵² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1290/2500.

¹⁵³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 887/2523.

¹⁵⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3767/2527.

¹⁵⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 850.

แล้ว ก็เป็นการขอมความที่มีผลทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไป¹⁵⁶

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39(2) ซึ่งบัญญัติว่า "ในคดีความผิดต่อส่วนตัว เมื่อได้ถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้องหรือขอมความกัน โดยถูกต้องตามกฎหมาย" คำว่า "ขอมความกัน" นี้ย่อมต้องเข้าใจว่าต้องเป็นการกระทำของทั้งผู้เสียหายและผู้กระทำผิด ทั้งสองฝ่ายตกลงขอมความกันเพื่อเลิกคดี ถ้าไม่มีความตกลงของทั้งสองฝ่ายเพื่อเลิกคดีก็เรียกว่าขอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมายไม่ได้ด้วยตัวเอง ถ้าผู้เสียหายจะเลิกคดีฝ่ายเดียวโดยไม่ต้องอาศัยความตกลงกับผู้ต้องหาหรือจำเลย ก็ชอบที่จะกระทำได้โดยการถอนคำร้องทุกข์หรือถอนฟ้องได้ เช่น โจทก์ยื่นคำแถลงต่อศาลอุทธรณ์ว่า "เห็นใจและให้อภัยจำเลยแล้ว ไม่ติดใจเอาโทษจำเลยต่อไป" คำแถลงดังกล่าวเป็นเพียงการแสดงเจตนาของโจทก์เพียงฝ่ายเดียว เป็นการแถลงขอให้ศาลปราณีจำเลย เพื่อประกอบการใช้ดุลพินิจกำหนดโทษเท่านั้นมิใช่เป็นการขอมความ สิทธิของโจทก์ในการนำคดีอาญามาฟ้องไม่ระงับ¹⁵⁷

ความผิดอันขอมความ ได้เห็นเป็นความผิดทั้งทางแพ่งและทางอาญา การตกลงประนีประนอมขอมความกันในทางแพ่งบางกรณี ศาลฎีกาตีความว่าเป็นเรื่องที่ผู้เสียหายกับจำเลยตกลงขอมความกันในคดีอาญาด้วย โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้เสียหายกับจำเลยตกลงเปลี่ยนแปลงมูลหนี้กันใหม่ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงมูลหนี้มาแห่งหนึ่งในทางแพ่ง แสดงถึงเจตนาของผู้เสียหายว่าประสงค์ให้ข้อหาทางอาญาในเรื่องนี้ระงับไปด้วย หรือผู้เสียหายและจำเลยได้ทำสัญญาเป็นหนังสือโดยจำเลยเอารอชนด์ 1 คั้นมาจำหน่ายผู้เสียหายและนำข้าวสารไปไถ่ถอนการจำหน่ายเป็นรายเดือนจนกว่าจะครบ ถึงแม้ในสัญญาจะมีได้ระบุโดยชัดแจ้งว่าให้คดีอาญาระงับไปก็ตาม แต่ตามรูปคดีพอถือได้ว่าผู้เสียหายและจำเลยทำสัญญาโดยมุ่งประสงค์ให้ข้อหาทางอาญาระงับไป¹⁵⁸

¹⁵⁶ พ.ต.ท.ชาติวี ศรีนวลนัต และ พ.ต.ต.วันชัย ศรีนวลนัต, ความยินยอมในคดีอาญา, ความผิดอันขอมความได้, หน้า 122.

¹⁵⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 238/2524.

¹⁵⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1050/2527.

แต่อย่างไรก็ตาม การทำสัญญาประนีประนอมยอมความในทางแพ่ง จะถือว่าเป็นการยอมความในคดีอาญาด้วย จะต้องกล่าวไว้โดยชัดแจ้ง และจะต้องเป็นกรณีที่โจทก์หรือผู้เสียหายตกลงสละสิทธิในการดำเนินคดีอาญาต่อจำเลยด้วย มิฉะนั้นถือว่าเป็นการยอมความเฉพาะในส่วนแพ่งเท่านั้น ¹⁵⁹

การยอมความในความผิดอันยอมความได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 35 วรรคสอง และ 39(2) นั้น เป็นการกระทำภายหลังที่ความผิดได้เกิดขึ้นแล้ว มิใช่กระทำไว้ล่วงหน้าก่อนจะมีการกระทำผิด ข้อตกลงล่วงหน้าก่อนมีการทำความผิดจะถือว่าเป็นการยอมความตามกฎหมายดังกล่าวแล้วไม่ได้ และบุคคลจะตกลงกันไว้ก่อนว่าจะไม่ฟ้องคดีอาญา ถ้าหากมีการทำความผิดเกิดขึ้นต่อไปข้างหน้าแล้วข้อตกลงดังกล่าวก็หาจะมีผลก่อให้เกิดหน้าที่จะผูกพันคู่กรณีให้จำต้องงดเว้นไม่ฟ้องคดีอาญาแต่ประการใดไม่ เพราะอำนาจฟ้องคดีอาญาจะมีอยู่หรือไม่ มิได้อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายลักษณะนั้นในทางแพ่ง หากอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญาก็ส่วนหนึ่ง แต่อย่างไรก็ดีข้อตกลงว่าจะไม่ฟ้องคดีอาญานั้น อาจถือเป็นการยินยอมให้กระทำการตามที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดได้ ซึ่งจะมีผลให้การกระทำนั้นไม่เป็นความผิด ¹⁶⁰

การยอมความในคดีอาญาความผิดอันยอมความได้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 35 วรรคสอง บัญญัติให้ยอมความในเวลาใดก็ได้ก่อนคดีถึงที่สุด ดังนั้นผู้เสียหายกับผู้กระทำผิดอาจตกลงยอมความกันเองก่อนคดีจะมาถึงพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาล ซึ่งจะมีผลทำให้สิทธิในคดีอาญามาฟ้องระงับไปทันทีที่ตกลงยอมความกัน โดยชอบด้วยกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39(2) แต่ถ้ามีการร้องทุกข์หรือฟ้องคดีเสียก่อนภายในอายุความ การยอมความนั้นก็ เป็นเรื่องที่จะต้องแจ้งหรือกระทำต่อเจ้าพนักงานหรือศาลแล้วแต่กรณี ซึ่งจะทำให้เจ้าพนักงานหรือศาลหมดอำนาจที่จะดำเนินคดีต่อไป

การที่ผู้เสียหายกับผู้กระทำผิดยอมความกันในชั้นศาล โจทก์จำต้องถอนฟ้องไปจากศาล

¹⁵⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 480/2518.

¹⁶⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1566/2499.

ด้วยหรือไม่ เมื่อพิจารณามาตรา 39(2) ซึ่งบัญญัติว่า "สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับ เมื่อได้ถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้องหรือยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมาย" จะเห็นได้ว่า การถอนฟ้องหรือยอมความอย่างใดอย่างหนึ่งต่างก็มีผลทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปเหมือนกัน ดังนั้นเมื่อยอมความกันแล้ว โจทก์ไม่จำเป็นต้องถอนฟ้องอีกแต่อย่างใด¹⁶¹ และผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเลือกยอมความให้กับผู้ต้องหาหรือจำเลยคนใดก็ได้ การยอมความให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยบางคนหรือหลายคนเช่นนี้ หากทำให้ความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลยอื่นๆ ถูกระงับสิทธิการฟ้องคดีไปด้วยไม่

ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่า การดำเนินคดีอาญาความผิดอันยอมความได้ของผู้เสียหายนั้นสามารถกระทำได้อย่างกว้างขวางทั้งในทางเริ่มคดี ไม่ว่าจะโดยการร้องทุกข์หรือการฟ้องคดีต่อศาล หรือในทางระงับการดำเนินคดีก็อาจกระทำโดยการถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความ และเนื่องจากการดำเนินคดีอาญาความผิดอันยอมความได้นั้นขึ้นอยู่กับความประสงค์ของผู้เสียหายเป็นสำคัญ การเริ่มดำเนินคดีอาญาความผิดอันยอมความได้โดยเจ้าพนักงานของรัฐขึ้นอยู่กับเงื่อนไขให้อำนาจดำเนินคดี คือ การร้องทุกข์ของผู้เสียหาย หากไม่มีการร้องทุกข์แล้วพนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจทำการสอบสวน และพนักงานอัยการจะฟ้องคดีอาญาที่ยังไม่มีการสอบสวนมาก่อนไม่ได้ และในกรณีเป็นเงื่อนไขระงับคดีอาญาก็ตัดอำนาจการดำเนินคดีของรัฐ กล่าวคือ หากผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความ โดยถูกต้องตามกฎหมายแล้ว พนักงานสอบสวนหมดอำนาจที่จะทำการสอบสวนพนักงานอัยการหมดอำนาจที่จะฟ้องคดีและศาลก็ไม่มีอำนาจในการพิจารณาคดีอีกต่อไป เนื่องจากสิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปแล้วตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39(2)

3.3 พนักงานสอบสวนกับการดำเนินคดีอาญาความผิดอันยอมความได้

การดำเนินคดีอาญาเริ่มตั้งแต่การสอบสวน เมื่อมีข้อสงสัยอันควรว่ามีการกระทำผิดเกิดขึ้น เจ้าพนักงานมีหน้าที่ต้องสอบสวน และถ้าฟังได้ว่าการกระทำผิดเกิดขึ้นจริงต้องฟ้องร้องหรือไม่ ในต่างประเทศเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับพนักงานอัยการโดยตรงเพราะการสอบสวนฟ้อง

¹⁶¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1566/2499.

ร้องเขาถือว่าเป็นกระบวนการเดียวที่แบ่งแยกไม่ได้ ความรับผิดชอบในการสอบสวนฟ้องร้องตกอยู่กับองค์กรเดียวคืออัยการ ทั้งนี้เป็นไปตามระบบกล่าวหาที่สมบูรณ์¹⁶²

แต่ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยได้แยกความรับผิดชอบในการดำเนินคดีอาญาก่อนขึ้นศาลออกเป็นสองฝ่ายคือ พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนได้โดยอิสระ ส่วนพนักงานอัยการคงเป็นผู้วินิจฉัยว่าจะฟ้องคดีอาญาหรือไม่เท่านั้น

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(6) นิยามคำว่า "พนักงานสอบสวน" ว่า หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวนและตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(1) การสอบสวน หมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ

เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวนนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 จะเห็นได้ว่ามีทั้งพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองและพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจ แต่ในทางปฏิบัติทางราชการจะกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายเดียวเท่านั้นทำการสอบสวนคดีอาญา และในปัจจุบันได้แก่พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจ และผู้ที่จะเป็นพนักงานสอบสวนได้ต้องเป็นนายตำรวจสัญญาบัตร แต่ถ้าเป็นการกระทำความผิดที่ได้กระทำลงนอกประเทศไทย กฎหมายกำหนดให้อธิบดีกรมอัยการหรือผู้รักษาราชการแทนเป็น พนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบหรืออาจมอบหมายหน้าที่นั้น ให้พนักงานสอบสวนคนใดก็ได้¹⁶³

หลักการดำเนินคดีอาญาของพนักงานสอบสวนไม่มีบัญญัติไว้ในกฎหมายโดยตรง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 121 วรรคแรกบัญญัติไว้แต่เพียงว่าใครเป็นผู้สอบสวนคดีอาญาเท่านั้น อย่างไรก็ตาม มาตรา 122 ระบุไว้ว่ากรณีใดบ้างที่พนักงานสอบสวน

¹⁶² คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, หน้า 118.

¹⁶³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 20.

จะไม่ทำการสอบสวนก็ได้ ในทางกลับกันย่อมจะตีความได้ว่ากรณีอื่นนอกเหนือจากนี้พนักงานสอบสวนต้องทำการสอบสวนและในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 189 ก็บัญญัติไว้ว่า "ผู้ใดช่วยผู้อื่น ซึ่งเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดอันมิใช่ลหุโทษเพื่อไม่ให้ถูกจับกุม ต้องระวางโทษ" เป็นการสนับสนุนให้เห็นว่า การดำเนินคดีของพนักงานสอบสวนใช้หลักดำเนินคดีตามกฎหมาย¹⁶⁴

นอกจากนี้ตามหลักทั่วไปตำรวจมีหน้าที่รักษากฎหมาย กล่าวคือต้องดำเนินการให้กฎหมายมีผลบังคับได้ ถ้าพนักงานสอบสวนมีดุลพินิจที่จะสอบสวนหรือไม่สอบสวนคดีใดคดีหนึ่งก็ได้ตามที่เห็นสมควรแล้ว พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นตำรวจย่อมกระทำความผิดหน้าที่ทั่วไปดังกล่าว¹⁶⁵

แม้ว่าหลักดำเนินคดีอาญาของพนักงานสอบสวนจะเป็นหลักดำเนินคดีตามกฎหมายก็ไม่ได้หมายความว่าเมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น พนักงานสอบสวนจะต้องทำการสอบสวนทุกคดี ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 122 ได้บัญญัติให้พนักงานสอบสวนอาจใช้ดุลพินิจไม่ทำการสอบสวนได้ ในกรณีที่

1. เมื่อผู้เสียหายขอความช่วยเหลือ แต่ไม่ยอมรับหรือทุกข์ตามระเบียบ
2. เมื่อผู้เสียหายฟ้องคดีเสียเองโดยมิได้ร้องทุกข์ก่อน
3. เมื่อมีหนังสือกล่าวโทษเป็นบัตรสำเนา หรือบุคคลที่กล่าวโทษด้วยปากไม่ยอมบอกรว่าเขาชื่อใคร หรือไม่ยอมลงลายมือชื่อในคำกล่าวโทษ หรือบันทึกคำกล่าวโทษ

การสอบสวนคดีอาญามีความสำคัญต่อการดำเนินคดีอาญา กล่าวคือถ้าหากคดีนั้นไม่มีการสอบสวนมาก่อน พนักงานอัยการก็ไม่มีอำนาจฟ้องคดีนั้นต่อศาล¹⁶⁶ ส่วนการสอบสวนจะเริ่มต้นเมื่อไรนั้น กล่าวโดยทั่วไปการสอบสวนต้องเริ่มเมื่อรู้เรื่องว่ามีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น ซึ่งการรู้เรื่องนั้นอาจรู้ได้สองทางคือ รู้จากการร้องทุกข์หรือการกล่าวโทษ และพนักงานสอบสวนรู้เอง

¹⁶⁴ คณิต ๗ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, หน้า 118.

¹⁶⁵ เรื่องเดียวกัน.

¹⁶⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120.

ในกรณีที่ เป็นความผิดอาญาแผ่นดิน เมื่อมีการร้องทุกข์หรือการกล่าวโทษ หรือพนักงานสอบสวนรู้เอง พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการสอบสวน ถ้าไม่ดำเนินการหรือไม่เริ่มดำเนินการในเวลาอันสมควร¹⁶⁷ อาจมีความผิดฐานช่วยเหลือผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 ได้

ในกรณีที่ เป็นความผิดอันยอมความได้ การที่พนักงานสอบสวนรู้เรื่องการกระทำความผิดเอง ไม่มีผลบังคับให้ต้องดำเนินการสอบสวน การสอบสวนคดีอาญาความผิดอันยอมความได้จะกระทำก็ต่อเมื่อผู้เสียหายได้ร้องขอขึ้นมา กล่าวคือ

3.3.1 การสอบสวนเมื่อมีการร้องทุกข์

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 121 บัญญัติว่า "พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง แต่ถ้าเป็นคดีความผิดส่วนตัว ห้ามมิให้ทำการสอบสวน เว้นแต่จะมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ"

การร้องทุกข์ตามระเบียบก็คือ การปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 123 และ 124 นั้นเอง ซึ่งความมุ่งหมายของกฎหมายที่ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนเข้าทำการสอบสวนความผิดต่อส่วนตัวหรือความผิดอันยอมความได้จนกว่าจะมีการร้องทุกข์ผู้เสียหายก่อนนั้น ก็เพราะความผิดอันยอมความได้แม้จะเป็นความผิดทางอาญาแต่ก็มีลักษณะคล้ายคลึงกับการก่อความเสียหายในทางแพ่ง อันควรเป็นเรื่องส่วนตัวของผู้เสียหาย โดยเฉพาะรัฐจะเข้าดำเนินการเพื่อฟ้องร้องให้ลงโทษผู้กระทำความผิดได้ก็ต่อเมื่อ บุคคลผู้ได้รับความเสียหายประสงค์เช่นนั้น¹⁶⁸

เมื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 121 วรรคแรก ทำให้เห็นได้ว่าคดีความผิดอันยอมความได้นั้น คำร้องทุกข์ของผู้เสียหายเป็นสาระสำคัญในการสอบสวนของเจ้าพนักงาน กล่าวคือ ถ้าไม่มีคำร้องทุกข์ พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจสอบสวน หรือ

¹⁶⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 130.

¹⁶⁸ คณิง ภาไทย์, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1, หน้า 259.

คำร้องทุกข์ที่ทำขึ้นไม่เป็นคำร้องทุกข์ตามระเบียบ คือ ไม่ดำเนินการตามมาตรา 123 และ 124 หรือผู้ร้องทุกข์ไม่ใช่ผู้เสียหายตามกฎหมาย หรือคำร้องทุกข์ขาดข้อความสำคัญทำให้ไม่มีผลเป็นคำร้องทุกข์ การสอบสวนที่ทำไปย่อมไม่ชอบอันมีผลเท่ากับไม่มีคำร้องทุกข์ในความผิดอันยอมความได้นั้น ถ้าพนักงานอัยการฟ้องคดีไปศาลย่อมยกฟ้อง¹⁶⁹

3.3.2 การสอบสวนในกรณีที่ไม่มีการร้องทุกข์

การสอบสวนหมายถึงการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอันตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่ทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้ทำผิดมาฟ้องลงโทษ¹⁷⁰ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการสอบสวนครอบคลุมเนื้อหา 2 ประการคือ การรวบรวมพยานหลักฐานและการใช้มาตรการบังคับ ในส่วนของการรวบรวมพยานหลักฐานนั้นกฎหมายบัญญัติให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหาและเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด¹⁷¹ พนักงานสอบสวนจะรวบรวมพยานหลักฐานที่ใช้กับผู้ต้องหาอย่างเดียวกันได้หรือไม่ แต่ต้องรวบรวมพยานหลักฐานที่เป็นผลดีแก่ผู้ต้องหาด้วย เพราะในคดีอาญานั้นต้องตัดสินกันด้วยความจริง ซึ่งการพิสูจน์ความจริงก็โดยอาศัยหลักฟังความทุกฝ่าย¹⁷² ดังนั้นการสอบสวนผู้ต้องหาจำเป็นต้องกระทำในกรณีที่จะฟ้อง¹⁷³ การที่กฎหมายบัญญัติห้ามมิให้ฟ้องคดีใดต่อศาลโดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน¹⁷⁴ ท่านอาจารย์คณิศ ฌ.นคร เห็นว่าเป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนผู้ต้องหาเท่านั้น¹⁷⁵ เช่นเดียวกันกับการสอบสวนคดีอาญาความผิดอันยอมความได้ การที่

¹⁶⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 2206/2522, 391/2527.

¹⁷⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(11)

¹⁷¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131.

¹⁷² คณิศ ฌ.นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หน้า 130.

^{173, 174} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120.

¹⁷⁵ คณิศ ฌ.นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หน้า 131.

กฎหมายห้ามมิให้ทำการสอบสวน เว้นแต่จะมีการร้องทุกข์ตามระเบียบ¹⁷⁶ เป็นการห้ามสอบสวนผู้ต้องหาเท่านั้น ซึ่งก็หมายความว่าความผิดอันยอมความได้เมื่อมีการกระทำผิดขึ้น พนักงานสอบสวนอาจทำการสอบสวนซึ่งเป็นการรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ก่อนมีการร้องทุกข์ได้ แต่ถ้าหากว่าพนักงานสอบสวนจะใช้มาตรการบังคับ หรือการสอบสวนตัวผู้ต้องหาแล้วจะต้องมีคำร้องทุกข์ของผู้เสียหาย

นอกจากนั้นยังมีความเห็นกันว่า ถ้าจะไม่ให้มีการสอบสวนจนกว่าจะมีการร้องทุกข์แล้ว ก็ดูจะเป็นการยกย่องความสำคัญของผู้เสียหายมากเกินไป จะเป็นการตัดทอนอำนาจสอบสวนตามความในมาตรา 121 ไปหมด คดีความผิดอันยอมความได้นั้นพนักงานสอบสวนควรจะมีอำนาจสอบสวนได้เสมอ เพียงแต่คดีประเภทนี้อาจเลิกกันได้โดยการยอมความกันเท่านั้น¹⁷⁷

ในเรื่องการจัดให้มีการร้องทุกข์เอง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 125 ด้บัญญัติไว้ว่า "เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทำการสืบสวนหรือสอบสวนไปทั้งหมด หรือแต่ส่วนหนึ่งส่วนใดตามคำขอร้องให้ช่วยเหลือให้ตกเป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานนั้นจัดการให้มีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ...."

ตามบทบัญญัติ มาตรา 125 ไม่ได้เจาะจงว่าใช้สำหรับความผิดอาญาแผ่นดินเท่านั้น ดังนั้นข้อมูใช้บังคับกับความผิดอันยอมความได้ด้วย เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทำการสอบสวนตามคำขอร้องให้ช่วยเหลือของผู้เสียหายไปแล้ว และต่อมาได้จัดการให้ผู้เสียหายร้องทุกข์ตามระเบียบแล้ว การสอบสวนที่กระทำมาตั้งแต่ต้นนั้นก็ถือว่าเป็นการสอบสวนที่กระทำโดยชอบ และแสดงให้เห็นว่าการสอบสวนความผิดอันยอมความได้ก็กระทำได้ก่อนการร้องทุกข์¹⁷⁸ แต่ถ้าผู้เสียหายไม่ยอมร้องทุกข์ตามระเบียบ พนักงานสอบสวนก็ไม่มีอำนาจทำการสอบสวนต่อไป ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า การสอบสวนคดีอาญาความ

¹⁷⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 121.

¹⁷⁷ รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ครั้งที่ 446-12/2516 วันที่ 20 มีนาคม 2516, หน้า 5.

¹⁷⁸ คณิต ฌ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, หน้า 119.

ผิดอันยอมความได้จะต้องมีคำร้องทุกข์ของผู้เสียหาย แต่จะร้องทุกข์ไว้ก่อน หรือภายหลังก็ได้ทำ การสอบสวนแล้วก็ได้

ดังที่กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยได้แยก การสอบสวนฟ้องร้องออกจากกัน พนักงานสอบสวนมีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนเท่านั้น เมื่อ พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวนเห็นว่า การสอบสวนเสร็จแล้วจะต้องส่งสำนวนการ สอบสวน ไปยังพนักงานอัยการเพื่อส่งคดีต่อไป ทั้งนี้ที่สำนวนการสอบสวนถูกส่งไปยังพนักงาน อัยการโดยชอบแล้ว อำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวนหมดลงทันที การวินิจฉัยว่าให้ยุติ การสอบสวน ให้เปรียบเทียบปรับให้สอบสวนต่อไป ให้สอบสวนเพิ่มเติม หรือคำสั่งไม่ฟ้อง เป็น อำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการ พนักงานสอบสวนจะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดต่อไปไม่ ได้ เว้นแต่จะได้รับความสั่งจากพนักงานอัยการเท่านั้น¹⁷⁹

3.4 พนักงานอัยการกับการดำเนินคดีอาญาความผิดอันยอมความได้

ในต่างประเทศพนักงานอัยการเป็นเจ้าพนักงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ดำเนินคดีอาญา ตั้งแต่เริ่มคดี เช่นในประเทศเยอรมันการดำเนินคดีอาญาขึ้นสอบสวนฟ้องร้องเป็นกระบวนการ ดำเนินคดีอาญากระบวนการเดียว และมีพนักงานอัยการเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินคดีอาญา ในขั้นนี้¹⁸⁰ แม้เจ้าหน้าที่ตำรวจจะมีหน้าที่ติดตามการกระทำความผิดอาญาและต้องกระทำทุก อย่างโดยไม่ชักช้าเพื่อป้องกันมิให้คดีมีตนไป แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจก็มีฐานะเป็นเพียงผู้ช่วย เหลือพนักงานอัยการเท่านั้น¹⁸¹

การดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการในประเทศเยอรมันใช้หลักการดำเนินคดีอาญา ตามกฎหมาย กล่าวคือเมื่อทราบหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่า ได้มีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น

¹⁷⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140-144.

¹⁸⁰ คณิต ณ นคร, "อัยการเยอรมันและการดำเนินคดีอาญาของอัยการเยอรมันก่อน ฟ้อง" ระบบอัยการสากล, หน้า 94.

¹⁸¹ เรื่องเดียวกัน.

พนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่ต้องดำเนินคดีอาญานั้น¹⁸² แต่อย่างไรก็ตามแม้พนักงานอัยการจะถือหลักการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายก็ไม่ได้หมายความว่า พนักงานอัยการจะต้องสอบสวนฟ้องร้องทุกคดีไม่ ในบางกรณีพนักงานอัยการอาจใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องผู้กระทำความผิด¹⁸³ เช่น ความผิดเล็กน้อยและการดำเนินคดีไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ การกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับต่างประเทศ ฯลฯ

ในกรณีที่เป็นการผิดที่มีลักษณะคล้ายกับความผิดอันยอมความได้ (Antragsdelikte) ซึ่งเป็นความผิดที่มีลักษณะเล็กน้อย หรือเป็นเรื่องในครอบครัวหรือผู้เสียหายมีประโยชน์ได้เสียอันชอบธรรมที่จะปกปิดเป็นความลับ¹⁸⁴ การดำเนินคดีอาจทำให้เกิดความเสียหายมากขึ้นประมวลกฎหมายอาญา¹⁸⁵ ได้บัญญัติให้รัฐเข้าดำเนินคดีได้ต่อเมื่อผู้เสียหายได้ยื่นคำร้องทุกข์แล้ว ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 95, 97, 102-104a, 122b, 123, 170, 170a, 172, 179, 182, 185-189, 223, 230, 236-238, 247, 248a-248c, 263, 264a, 265a, 266, 288, 289, 294, 299-302, 303, 330a, 353a-353c

หลังจากพนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลไปแล้ว เมื่อศาลได้ไต่สวนเบื้องต้นหรือได้เริ่มกระบวนการพิจารณาคดีแล้ว พนักงานอัยการจะต้องดำเนินคดีต่อไปจนถึงที่สุด จะถอนฟ้องคดีอาญาดังกล่าวไม่ได้¹⁸⁶

ในประเทศญี่ปุ่น การดำเนินคดีอาญาถือหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ซึ่งการฟ้อง

¹⁸² The German Code of Criminal Procedure. Section 152(2).

¹⁸³ Ibid. Section 153 to 154d.

¹⁸⁴ John H. Langbein. Comparative Criminal Procedure, Germany. American Casebook Series. Minnesota: West Publishing Co. 1979, P.102.

¹⁸⁵ Horst Schroder, Dr. The German Penal Code of 1871. The American Series of Foreign Penal Code. 4. Translated by Gerhard O.W. Mueller and Thomas Buergenthal. London: Sweet & Maxwell Limited 1961.

¹⁸⁶ The German Code of Criminal Procedure. Section 156.

คดีอาญาเป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ โดยเฉพาะ¹⁸⁷ เมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น พนักงานอัยการจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับอยู่ด้วยตั้งแต่การสืบสวนสอบสวนฟ้องร้อง การบังคับคดีและปฏิบัติการอื่นๆ ในฐานะผู้แทนหรือผู้รักษาผลประโยชน์ของมหาชน¹⁸⁸

การสอบสวนฟ้องร้องคดีอาญาในประเทศไทย เป็นกระบวนการเดียวกันที่ไม่อาจแบ่งแยกได้ และเป็นอำนาจของพนักงานอัยการ¹⁸⁹ เกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญานี้พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ในการสอบสวนคดีอาญาที่เสนอมาโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือคดีที่เอกชนได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานอัยการหรือพนักงานอัยการ ได้ทราบมาไม่ว่าจะโดยทางใด ซึ่งพนักงานอัยการอาจทำการสอบสวนด้วยตนเอง หรืออาจส่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจช่วยเหลือหรือร่วมมือในการสอบสวน หรืออาจส่งเรื่องให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสอบสวนจนเสร็จการก็ได้¹⁹⁰ ซึ่งการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นเพียงการรวบรวมพยานหลักฐานหรือข้อเท็จจริงดิบเท่านั้น พนักงานอัยการจะเป็นผู้วินิจฉัยปรับกฎหมายเองว่าจะฟ้องในความผิดฐานใดหรือไม่

ในกรณีที่เป็นการผิดที่มีลักษณะคล้ายความผิดอันยอมความได้ พนักงานอัยการจะดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิดก็ต่อเมื่อผู้เสียหายได้ร้องทุกข์มอบคดีแล้วเท่านั้น ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา¹⁹¹ มาตรา 133-135, 176-180, 224, 225, 227 (1), (3), 229, 230-232, 244, 251, 255, 259, 261, 263, 264.

การฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการในประเทศไทย ใช้หลักการดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจ ซึ่งการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการกระทำได้อย่างกว้างขวาง ในกรณีที่มีการกระทำความผิดอาญาแม้จะมีพยานหลักฐานว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิด แต่ถ้าพนักงานอัยการได้พิจารณา

¹⁸⁷The Code of Criminal Procedure of Japan. Article 247.

¹⁸⁸ ทวีศักดิ์ ณ. ตะกั่วทุ่ง. "งานอัยการประเทศไทย" ระบบอัยการสากล. หน้า 103.

¹⁸⁹The Code of Criminal Procedure of Japan. Article 191.

¹⁹⁰Ibid. Article 193.

¹⁹¹EHS.Law Bulletin Series Vol.2 The Penal Code of Japan.

ถึงอุปนิสัย อายุ สภาวะแห่งจิตใจ สถานการณ์แวดล้อมและความร้ายแรงแห่งข้อหา ตลอดจนสภาพการณ์ภายหลังการกระทำผิดแล้ว เห็นว่าไม่เป็นการสมควรหรือไม่มีความจำเป็นที่จะต้องฟ้องร้องผู้กระทำผิด พนักงานอัยการก็อาจสั่งไม่ฟ้องคดีนั้นเลยได้¹⁹² ในกรณีที่ได้ฟ้องคดีต่อศาลไปแล้วพนักงานอัยการก็อาจถอนฟ้องคดีในเวลาใดก่อนมีคำพิพากษาของศาลชั้นต้นก็ได้¹⁹³

การใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้อง หรือการถอนฟ้องเป็นอำนาจเด็ดขาดของพนักงานอัยการไม่ต้องเสนอความเห็นเพื่อรับความเห็นชอบจากผู้ใดอีก แต่ผู้เสียหายหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับอาจยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้มีการฟ้องคดี ซึ่งเป็นมาตรการควบคุมการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการ เรียกว่า การยื่นฟ้องเทียมหรือเลียนแบบ (Fiatitious or Analogical Institution of Prosecution)¹⁹⁴ หรืออาจยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการไต่สวนการฟ้องร้อง (Inquest on Prosecution)¹⁹⁵ เพื่อตรวจสอบถึงความชอบธรรมของคำสั่งไม่ฟ้องคดีของพนักงานอัยการ

ในประเทศอังกฤษ ไม่มีพนักงานอัยการดังที่เป็นอยู่ในประเทศเยอรมันและญี่ปุ่น แต่มีเจ้าพนักงานที่เรียกว่า Director of Public Prosecutions ซึ่งควบคุมการดำเนินคดีของตำรวจและในบางกรณี Director of Public Prosecutions ก็เข้าดำเนินคดีเองหรือเข้าควบคุมคดีอย่างใกล้ชิด¹⁹⁶

ในระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการดำเนินการฟ้องร้องคดีอาญา ค.ศ.1946 (The Prosecution of Offence Regulations 1946) กำหนดให้ D.P.P. เป็นโจทก์ฟ้อง

¹⁹² Ibid. Article 248.

¹⁹³ Ibid. Article 257.

¹⁹⁴ Ibid. Article 262-269. และดู Shigemitsu Dando, Japanese Criminal Procedure. Translated by B.J. George. South Hackensack N.J. : Fred B Rathman & Co. 1965. PP. 351-354.

¹⁹⁵ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, "ระบบการฟ้องคดีอาญาตามดุลพินิจของอัยการญี่ปุ่น" วารสารอัยการ ปีที่ 2. ฉบับที่ 18 (มิถุนายน 2522), หน้า 38.

¹⁹⁶ คณิต ณ นคร, "การมอบอำนาจให้จัดการแทนในคดีอาญา" หน้า 187.

บรรดาความคิดที่มีลักษณะร้ายแรง¹⁹⁷ ความคิดที่มีโทษถึงประหารชีวิต ความคิดที่หน่วยราชการ กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ส่งมาให้ คดีที่มีความสำคัญหรือมีความยุ่งยากหรือมีความซับซ้อน หรือมีเหตุผลอื่นใด ซึ่ง D.P.P. ควรจะเข้าดำเนินคดีเสียเอง¹⁹⁸

นอกจากนี้คดีอาญาบางประเภทกฎหมายก็กำหนดให้ เจ้าหน้าที่ตำรวจรายงานให้ D.P.P. ทราบเพื่อ D.P.P. จะได้เป็นโจทก์ฟ้องเองเช่น ความผิดฐานให้สินบนเจ้าพนักงาน ความผิดฐานเจ้าพนักงานทุจริตต่อหน้าที่ ความผิดฐานเปิดเผยความลับของทางราชการ หรือ ความผิดฐานปลอมแปลงเงินตรา เป็นต้น¹⁹⁹ ในคดีอาญาที่มีผู้ยื่นฟ้องแล้ว ได้ถอนฟ้องหรือไม่ดำเนินคดีต่อไปภายในเวลาอันสมควร เจ้าหน้าที่ศาลต้องรายงานให้ D.P.P. ทราบถ้า D.P.P. พิจารณาเห็นว่า การไม่ฟ้องคดีหรือการถอนฟ้องคดีนั้นได้กระทำไปโดยไม่สุจริต หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะควรที่จะดำเนินคดีต่อไป D.P.P. มีอำนาจเข้าดำเนินคดีอาญานั้นต่อไปได้²⁰⁰

สำหรับประเทศไทย เริ่มมีพนักงานอัยการครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2435 งานอัยการในระยะเริ่มแรกนั้นเป็นไปตามระบบอัยการที่สมบูรณ์เช่นนานาประเทศ คือรับผิดชอบการดำเนินคดีอาญาตั้งแต่ต้น จนกระทั่งถึงชั้นบังคับคดี พนักงานอัยการในระยะเริ่มแรกจึงมีอำนาจหน้าที่ "สอบสวนฟ้องร้อง" และ "บังคับคดี"²⁰¹ ต่อมาความรับผิดชอบของพนักงานอัยการ ได้ถูกตัดทอนลงตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในปัจจุบันพนักงานอัยการไม่มีหน้าที่ เริ่มคดีคงมีหน้าที่ฟ้องคดีเท่านั้น ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 2(5) ว่า "พนักงานอัยการ หมายความว่า เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล....."

การที่กฎหมายบัญญัติให้พนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่ฟ้องคดีต่อศาล แต่ไม่มีอำนาจสอบสวน

¹⁹⁷ อุทิศ วีรวัฒน์, "อัยการสกอตแลนด์และอังกฤษ" ระบบอัยการสากล หน้า 129.

¹⁹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 130.

¹⁹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 130.

²⁰⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 130.

²⁰¹ โทเม็น ภัทธีภักดิ์, "งานอัยการในกระบวนการยุติธรรม", อัยการนิเทศ เล่ม

ส่วน อาจเนื่องมาจากเหตุผลที่ว่ากฎหมายต้องการให้พนักงานอัยการวางตัวเป็นกลางในการดำเนินคดีอาญา โดยเกรงว่า หากให้พนักงานอัยการเข้าร่วมในการสอบสวนตั้งแต่ต้นจะทำให้มีความปักใจว่าผู้ต้องหากระทำผิด หรือไม่กระทำผิดตามที่ถูกกล่าวหา และในชั้นพิจารณาสั่งฟ้อง หรือสั่งไม่ฟ้อง ความรู้สึกดังกล่าวก็จะผูกพันอยู่ทำให้ขาดความเที่ยงธรรม จึงไม่ควรให้พนักงานอัยการเข้าร่วมการสอบสวน แต่ให้ทำหน้าที่เป็นผู้กลั่นกรองสำนวนโดยเฉพาะ ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน²⁰²

อย่างไรก็ดีการแยกการสอบสวนออกจากการฟ้องร้องคดี แม้จะมีเหตุผลดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่ก็ทำให้เกิดปัญหาตามมา กล่าวคือขาดการถ่วงดุลอำนาจของพนักงานสอบสวน ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญในการที่จะทำให้การสอบสวนเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120 ยังได้บัญญัติ "ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใดต่อศาลโดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน" ซึ่งผลของมาตรานี้ถ้าเกิดการกระทำผิดอาญาขึ้น และพนักงานสอบสวนไม่ทำการสอบสวนแล้ว พนักงานอัยการไม่มีอำนาจสั่งพนักงานสอบสวนให้ทำการสอบสวนคดีนั้น และจะเข้าทำการสอบสวนเองก็ไม่ได้ ดังนั้นแม้พนักงานอัยการจะพบพยานหลักฐาน หรือ ได้พยานหลักฐานมาด้วยวิธีใดก็ตาม พนักงานอัยการก็ไม่มีอำนาจฟ้องคดีนั้น ต้องรอให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนมาให้เสียก่อน

การสอบสวนเป็นปัจจัยสำคัญในกระบวนการยุติธรรม เพราะการสอบสวนเป็นกระบวนการยุติธรรมเบื้องต้น การสั่งคดี การฟ้องและการดำเนินคดีของพนักงานอัยการต้องอาศัยเนื้อหาสาระสำคัญทางการสอบสวนเป็นส่วนใหญ่ ถ้าหากสำนวนการสอบสวนถูกทำขึ้นอย่างไม่ถูกต้องไม่ชอบ หรือไม่เป็นธรรมด้วยประการใด ๆ เสียแล้ว ผลการวินิจฉัยของพนักงานอัยการก็ขาดความเที่ยงธรรมไปด้วย เพราะในทางปฏิบัติพนักงานอัยการต้องยึดถือข้อเท็จจริงตามสำนวนการสอบสวน²⁰³ แม้จะมีมาตรการบางอย่างที่กฎหมายให้พนักงานอัยการทำได้ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่น่าจะถูกต้องกับความจริง เช่นมีอำนาจสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติม หรือสั่งให้ส่งพยานมาเพื่อซักถาม

²⁰² สุจินต์ ทิมสุวรรณ, "การดำเนินคดีอาญาโดยอัยการ," วารสารอัยการ, 4, 46 (กันยายน 2524), หน้า 11.

²⁰³ กิตติ บุศยผลากร, "ผู้เสียหายในคดีอาญา", หน้า 27.

ได้²⁰⁴ แต่ก็ยังไม่เป็นหลักประกันเพียงพอในการอำนวยความสะดวกธรรมชาติธรรมของพนักงานอัยการ เพราะถ้าพนักงานสอบสวนไม่ทำตามแล้ว พนักงานอัยการก็ไม่อาจดำเนินการดังกล่าวได้ ดังนั้น จึงมีการริเริ่มเสนอให้ปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยให้พนักงานอัยการเข้าควบคุมการสอบสวน²⁰⁵

หลักดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการมีอยู่ 2 หลักคือ หลักดำเนินคดีอาญาตามกฎหมาย และหลักดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจ ในประเทศที่ใช้หลักดำเนินคดีตามกฎหมายนั้น จะมีบทบัญญัติในกฎหมายที่วางหน้าที่ของพนักงานอัยการไว้ชัดเจนว่า ในกรณีที่มีเหตุสงสัยตามควรว่า ได้มีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น พนักงานอัยการมีหน้าที่ต้องเข้าดำเนินคดี²⁰⁶ และเป็นเหตุให้เกิดหลักเกณฑ์ในวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งเรียกว่า "หลักเปลี่ยนแปลงไม่ได้"²⁰⁷ ตามหลักนี้พนักงานอัยการจะถอนฟ้องไม่ได้²⁰⁸ ซึ่งหลักเปลี่ยนแปลงไม่ได้นี้ถือว่าเป็นหลักประกันของหลักดำเนินคดีอาญาตามกฎหมาย สำหรับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาของเรา นั้น นอกจากจะไม่ มีบทบัญญัติบังคับให้พนักงานอัยการต้องฟ้องคดีทุกเรื่องแล้ว กฎหมายยังอนุญาตให้พนักงานอัยการถอนฟ้องได้ด้วย²⁰⁹ ซึ่งแสดงว่าหลักดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการเราคือ หลักดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจ

การฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการจะต้องผ่านการสอบสวนมาก่อน ทั้งนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกรณีที่ จะไม่ให้ถูกกล่าวหาฟ้องร้อง โดยไม่มีฐานหลักฐานใดว่า ได้กระทำความผิด และเพื่อปราบปรามผู้กระทำความผิดให้เกิดความสงบเรียบร้อยภายในรัฐ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120 จึงบัญญัติห้ามพนักงานอัยการฟ้องคดีอาญา

²⁰⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143(2)(ก)

²⁰⁵ คณิต ฌ นคร, "อัยการกับการสอบสวนคดีอาญา", อัยการนิเทศ เล่มที่ 38 ฉบับที่ 4, 2519, หน้า 403-404.

²⁰⁶ The Code of Criminal Procedure of German, Section 152.

²⁰⁷ คณิต ฌ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, หน้า 121.

²⁰⁸ The Code of Criminal Procedure of German. Section 156.

²⁰⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 36.

โดยมิได้มีการสอบสวนมาก่อน คำว่า "มิได้มีการสอบสวน" นอกจากจะหมายความว่าคดีนั้นไม่ได้ผ่านการสอบสวนมาเลยยังหมายความว่าถึงคดีที่มีการสอบสวนมาแล้ว แต่การสอบสวนนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายด้วย ในทางปฏิบัติจะไม่มีคดีที่พนักงานอัยการฟ้องโดยมิได้มีการสอบสวนมาเลย แต่เคยมีปรากฏในคดีที่การสอบสวนไม่ชอบด้วยกฎหมาย²¹⁰ ทั้งนี้เนื่องจากพนักงานอัยการจะเข้าเกี่ยวข้องในคดีอาญาได้ก็ต่อเมื่อพนักงานสอบสวนได้ส่งสำนวนสอบสวนและ ความเห็นมาให้แล้วเท่านั้น ซึ่งย่อมจะเป็นการแน่นอนว่าจะต้องมีการสอบสวนมาแล้ว

ในกรณีที่ เป็นคดีอาญาความผิดอันยอมความได้ นอกจากการสอบสวนแล้ว จะต้องพิจารณาถึงการร้องทุกข์ของผู้เสียหายด้วย เนื่องจากความผิดอันยอมความได้นี้ การร้องทุกข์ของผู้เสียหายเป็นเงื่อนไขในการดำเนินคดีอาญาของรัฐ²¹¹ มีปัญหาว่าการบรรยายฟ้องของพนักงานอัยการจะต้องระบุเรื่องการร้องทุกข์ของผู้เสียหายไปด้วยหรือไม่ มีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ว่า คดีอาญาที่ยอมความได้ซึ่งพนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องนั้น ไม่จำเป็นต้องบรรยายระบุว่าผู้เสียหายได้ร้องทุกข์แล้ว เพราะการร้องทุกข์ไม่ใช่องค์ประกอบความผิด แต่อย่างไรก็ตาม โจทก์จะต้องนำสืบว่ามีการร้องทุกข์แล้ว²¹² ในกรณีที่โจทก์บรรยายฟ้องว่าผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ไว้แล้ว ดังนี้หากจำเลยไม่คัดค้าน โจทก์ก็ไม่จำเป็นต้องนำสืบถึงการร้องทุกข์²¹³

3.4.1 พนักงานอัยการกับข้อขัดข้องในการดำเนินคดีอาญาความผิดอันยอมความได้

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 ให้อำนาจพนักงานอัยการ และผู้เสียหายมีสิทธิฟ้องคดีอาญาได้ อำนาจฟ้องของพนักงานอัยการและผู้เสียหายต่างเป็นเอกเทศไม่ขึ้นแก่กันและกัน แต่ละฝ่ายไม่มีอำนาจไปยับยั้งการฟ้องของอีกฝ่ายหนึ่ง แต่อย่างไรก็ดี ตามหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีว่าบุคคลจะไม่ได้รับความเดือดร้อนซ้ำสองสำหรับการกระทำเดียวกัน (ne bis in idem) ซึ่งเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาที่สำคัญใน

²¹⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 726/2483, 750/2494, 19707/2492.

²¹¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 121 วรรคสอง

²¹² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1500/2504(ป) , 306-307/2505 , 11/2522.

²¹³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 343/2491.

คดีอาญา นอกจากนี้เนื่องจากการดำเนินคดีอาญาของเราเป็นการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ แม้ผู้เสียหายจะได้ยื่นฟ้องไว้แล้วพนักงานอัยการก็มีอำนาจฟ้องเรื่องเดียวกันนั้นได้ และเมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องเข้ามาด้วยแล้วจะต้องมีการรวมพิจารณาคดีนั้นเป็นคดีเดียวกันเสมอ การสั่งรวมพิจารณาคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 33 ไม่ใช่เรื่องดุลพินิจของศาล แม้ถ้อยคำในตัวบทจะทำให้เห็นได้เช่นนั้น แต่โดยที่ตัวบทกฎหมายมิได้เป็นเรื่องใดคดีเดียว แต่เชื่อมโยงกันเป็นระบบ การตีความว่าเป็นดุลพินิจของศาลจึงขัดต่อหลัก ne bis in idem²¹⁴

และในกรณีที่พนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องเข้ามาก่อน โดยเนื้อหาของหลัก ne bis in idem ประกอบกับเนื้อหาเกี่ยวกับฐานะอันเป็นรองในคดีของผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 32 ผู้เสียหายจะยื่นฟ้องเข้ามาอีกไม่ได้ จะทำได้แต่ยื่นคำร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการเท่านั้น²¹⁵

ในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาความผิดอันยอมความได้ มีปัญหาว่าถ้าพนักงานอัยการพิจารณาเห็นว่า การกระทำความผิดดังกล่าวเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ พนักงานอัยการจะยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับผู้เสียหายเพื่อควบคุมคดีจะได้หรือไม่

เมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120 ซึ่งบัญญัติ "ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใดต่อศาล โดยมีได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน" การเข้าเป็นโจทก์ร่วมของพนักงานอัยการก็จะต้องมีการสอบสวนมาก่อนด้วย²¹⁶ ถ้าผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์และพนักงานสอบสวนไม่ทำการสอบสวน พนักงานอัยการก็ไม่มีอำนาจขอเข้าร่วมเป็นโจทก์เลย และแม้ว่าผู้เสียหายจะได้ร้องทุกข์ไว้และพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนแล้ว ต่อมาผู้เสียหายไปฟ้องคดีเสียเอง พนักงานอัยการก็ไม่อาจยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับผู้เสียหายได้ เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 31 บัญญัติให้พนักงานอัยการ

²¹⁴ คณิต ฌ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. หน้า 150.

²¹⁵ เรื่องเดียวกัน หน้า 150.

²¹⁶ ทวี เจริญพิทักษ์, คำอธิบายโดยพิศดาร ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัท คณะช่าง จำกัด, 2492), หน้า 126.

เข้าร่วมเป็นโจทก์ได้ เฉพาะในคดีอาญาที่มีโทษความผิดต่อส่วนตัวเท่านั้น ในทางปฏิบัติคดีความผิดอันยอมความได้ที่ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์แล้ว แต่กลับฟ้องคดีต่อศาลเสียเองนั้น เมื่อมีการสอบสวนแล้วพนักงานอัยการก็ยื่นฟ้องเป็นอีกคดีหนึ่งต่างหาก²¹⁷ และตามหลัก ne bis in idem ศาลต้องสั่งรวมการพิจารณาคดีนั้นเสมอ

แม้พนักงานอัยการและผู้เสียหายจะมีอำนาจตัดเพี้ยนกันในการฟ้องร้องคดีอาญาแต่เมื่อฟ้องร้องไปแล้วและเป็นโจทก์ร่วมกัน กฎหมายให้นำหนักความสำคัญแก่การดำเนินคดีของพนักงานอัยการมากกว่าการดำเนินคดีของผู้เสียหาย ทั้งนี้โดยหลักที่ว่าพนักงานอัยการดำเนินการในนามของรัฐ และเพื่อผลประโยชน์ของรัฐ ส่วนผู้เสียหายที่เข้ามาดำเนินคดีนั้นก็เพื่อประโยชน์ส่วนตัวมากกว่า การดำเนินคดีที่มุ่งเพื่อประโยชน์แก่ตนเองนั้น บางกรณีอาจทำให้ผลประโยชน์ของรัฐเสียไป ดังนั้นถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าผู้เสียหายจะกระทำให้คดีของพนักงานอัยการเสียหายโดยกระทำหรือละเว้นกระทำการใด ๆ ในกระบวนการพิจารณา พนักงานอัยการมีอำนาจร้องขอต่อศาลให้สั่งผู้เสียหายกระทำหรือละเว้นกระทำการนั้น ๆ ได้²¹⁸

3.4.2 พนักงานอัยการกับการระงับคดีอาญาความผิดอันยอมความได้

ในกรณีที่คดีอาญาความผิดอันยอมความได้ อยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานอัยการ ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่าต้องผ่านการสอบสวนของพนักงานสอบสวนมาแล้ว และมีคำร้องทุกข์ของผู้เสียหายอยู่ด้วย ถ้าหากต่อมาในภายหลังผู้เสียหายจะระงับคดีอาญาดังกล่าวเสียซึ่งอาจกระทำได้โดยการถอนคำร้องทุกข์หรือยอมความ มีปัญหาว่าพนักงานอัยการจะสั่งคดีอย่างไรกับคดีนั้น

การสั่งคดีของพนักงานอัยการที่กระทำกันในต่างประเทศ แบ่งออกเป็น 2 กรณีคือการสั่งคดีกรณีเงื่อนไขระงับคดีกรณีหนึ่ง และการสั่งคดีในเนื้อหาคดีอีกกรณีหนึ่ง²¹⁹ "เงื่อนไข

²¹⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 855/2481.

²¹⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 32.

²¹⁹ คณิต ณ นคร, "การสั่งคดีและคำสั่งคดีของพนักงานอัยการ" วารสารอัยการ

ระงับคดี" หมายความว่าเหตุการณ์ใดๆ ที่สกัดกั้นการชี้ขาดเนื้อหาคดี และทันทีที่เกิดเหตุการณ์นั้นๆ ขึ้น การดำเนินคดีในคดีที่มีเป้าหมายเพื่อการชี้ขาดเนื้อหาคดีจะกระทำมิได้²²⁰

ตามนิยามดังกล่าว เงื่อนไขระงับคดีเกี่ยวข้องกับพนักงานอัยการ กล่าวคือถ้าปรากฏว่ามีเงื่อนไขระงับคดีพนักงานอัยการจะดำเนินคดี หรือจะดำเนินคดีนั้นต่อไปไม่ได้²²¹ โดยที่เงื่อนไขระงับคดีเป็นปัญหาและ เป็นปัญหาเรื่องอำนาจดำเนินคดี โดยหลักแล้วพนักงานอัยการต้องหยิบยกปัญหานั้นขึ้นพิจารณาเองและต้องหยิบยกปัญหาขึ้นพิจารณาก่อน ถ้าปรากฏว่ามีเงื่อนไขระงับคดีพนักงานอัยการก็ไม่มีอำนาจหรือหมดอำนาจดำเนินคดีนั้น และถ้าเงื่อนไขระงับคดีปรากฏขึ้นภายหลัง พนักงานอัยการก็ไม่มีหรือหมดอำนาจที่จะดำเนินคดีนั้นต่อไปอีก การชี้ขาดเนื้อหาคดีจะกระทำมิได้ กล่าวคือสำหรับพนักงานอัยการก็ไม่ชอบที่จะสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง²²²

การสั่งคดีของพนักงานอัยการในกรณีมีเงื่อนไขระงับคดีเกิดขึ้น เมื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยตรง แต่อย่างไรก็ตามเป็นที่เข้าใจได้ในตัวเองอยู่แล้วว่า เมื่อมีเงื่อนไขระงับคดีใดๆ ปรากฏแก่พนักงานอัยการ พนักงานอัยการก็ชอบที่จะสั่งระงับคดีเพราะเหตุนี้ๆ ได้²²³

เมื่อพนักงานอัยการสั่งระงับคดีเพราะปรากฏเงื่อนไขระงับคดี พนักงานอัยการจะต้องปฏิบัติอย่างไรต่อไป เมื่อพิจารณาในกรณีคดีอาญาเล็กน้อยโดยการเปรียบเทียบ ทางกรมอัยการให้สั่งว่า "การเปรียบเทียบชอบแล้ว"²²⁴ โดยไม่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา

²²⁰ เรื่องเดียวกัน.

²²¹ เรื่องเดียวกัน.

²²² เรื่องเดียวกัน.

²²³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 26. และดู คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, หน้า 133.

²²⁴ ระเบียบกรมอัยการ ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2528 ข้อ 61.

ความอาญา มาตรา 145 ซึ่งท่านอาจารย์ ดร.คณิต ณ.นคร เห็นว่าถูกต้องแล้ว²²⁵ แต่กรณีคดีมีเงื่อนไขระงับคดีเพราะเหตุอื่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 ทางกรมอัยการให้พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องและต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145²²⁶ ท่านอาจารย์ ดร.คณิต ณ.นคร เห็นว่ายังไม่ถูกต้องเพราะกรณีที่ต้องดำเนินการตาม มาตรา 145 นั้นเป็นกรณีของคำสั่งในเนื้อหาคดีเท่านั้น²²⁷

อำนาจสั่งคดีของพนักงานอัยการกรณีมีเงื่อนไขระงับคดี เป็นอำนาจโดยเด็ดขาดของพนักงานอัยการเท่านั้นและพนักงานอัยการชอบที่จะ "สั่งระงับคดี" ในทุกกรณีไม่ใช่ "สั่งไม่ฟ้อง" ตามที่ปฏิบัติกันอยู่ และคำสั่งระงับคดีกรณีมีเงื่อนไขระงับคดีนี้ไม่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 105²²⁸

เมื่อการสั่งระงับคดี เพราะมีเงื่อนไขระงับคดีไม่ต้องดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145 แล้ว พนักงานอัยการจะต้องปฏิบัติอย่างไรและผลของคำสั่งกรณีนี้จะมีประการใด ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ชัด แต่อย่างไรก็ตามหลักการใช้กฎหมายประการหนึ่งมีว่าเมื่อไม่มีบทกฎหมายเฉพาะ กฎหมายที่ใช้คือกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น ไม่มีข้อห้ามในการใช้กฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่งเหมือนกฎหมายอาญาและโดยการใช้กฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่งนี้ท่านอาจารย์ ดร.คณิต ณ.นคร เห็นว่าพนักงานอัยการต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 146 กล่าวคือเมื่อพนักงานอัยการได้มีคำสั่งระงับคดีแล้วต้องมีการแจ้งคำสั่งระงับคดีนั้นให้ผู้ต้องหา และผู้ร้องทุกข์ทราบและผู้ต้องหาถูกควบคุมหรือขังอยู่ พนักงานอัยการต้องจัดการปล่อยตัวหรือขอให้ศาลออกหมายปล่อยตัวไปแล้วแต่กรณี²²⁹ และผลของคำสั่งระงับคดีต้องเทียบด้วยคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง

²²⁵ คณิต ณ.นคร, "การสั่งคดีและคำสั่งคดีของพนักงานอัยการ" หน้า 26.

²²⁶ ระเบียบกรมอัยการ ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.2528

ข้อ 29.

²²⁷ คณิต ณ.นคร, "การสั่งคดีและคำสั่งคดีของพนักงานอัยการ" หน้า 26.

²²⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 31.

²²⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 26.

คดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 147 กล่าวคือ ห้ามมิให้มีการสอบสวน เกี่ยวกับบุคคลนั้นในเรื่องเดียวกันนั้นอีก²³⁰

3.5 ศาลกับการดำเนินคดีอาญาความผิดอันยอมความได้

การดำเนินคดีอาญาแต่เดิมนานาประเทศใช้ระบบไต่สวน ซึ่งการดำเนินคดีอาญาตามระบบนี้หน้าที่สอบสวนฟ้องร้องและหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีตกอยู่ในมือของบุคคลหรือองค์กรเดียวคือของผู้พิพากษาหรือศาล การดำเนินคดีอาญาตามระบบนี้ผู้ถูกไต่สวนแทบจะไม่มีสิทธิอะไรเลย และมีสภาพเสมือนเป็นวัตถุชิ้นหนึ่ง ในประเทศไทยก่อนประกาศใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความ มีโทษใช้ไปพลางก่อน ร.ศ. 115 การดำเนินคดีอาญาก็ใช้ระบบไต่สวนและได้เลวร้ายจนถึงขีดสุดเมื่อมีวิธีพิจารณาจารีตนครบาลเกิดขึ้น²³¹

ต่อมาการดำเนินคดีอาญาได้เปลี่ยนมาใช้ระบบกล่าวหา การดำเนินคดีอาญาตามระบบนี้ได้แก้ไขข้อบกพร่องของการดำเนินคดีอาญาระบบไต่สวน โดยได้แยกหน้าที่สอบสวนฟ้องร้องและหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีออกจากกัน ให้องค์กรในการดำเนินคดีอาญาที่ต่างหากจากกันเป็นผู้ทำหน้าที่ทั้งสองนั้น และยกฐานะของผู้ถูกกล่าวหาขึ้นเป็นประชาชนในคดี²³² เปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาได้ต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่และห้ามการดำเนินกระบวนพิจารณาที่มีข้อบ

การที่นานาประเทศได้เลิกใช้การดำเนินคดีอาญาระบบไต่สวนนั้น เพราะเห็นว่าการดำเนินคดีอาญาตามระบบนี้ผู้พิพากษามีอำนาจมากเกินไป มักมีอคติความลำเอียงและมักรู้สึกตนว่าเป็นองค์กรที่มีหน้าที่ปราบปราม เพื่อลดอำนาจของผู้พิพากษาและขจัดข้อผิดพลาดดังกล่าว จึงได้มีการตัดอำนาจของผู้พิพากษา ในส่วนที่เกี่ยวกับการสอบสวนฟ้องร้องมาให้แก่องค์กรหนึ่งคือ "อัยการ" เป็นผู้ใช้ ส่วนศาลก็คงเหลือแต่อำนาจพิจารณาพิพากษาคดี²³³

²³⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 26.

²³¹ คณิต ฌ นคร, "อัยการกับการสอบสวนคดีอาญา," วารสารนิติศาสตร์ ฉบับที่ 2 ปีที่ 9 2520, หน้า 135.

^{232, 233} คณิต ฌ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, หน้า 7.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(1) ได้บัญญัติว่า "ศาลหมายความถึงศาลยุติธรรมหรือผู้พิพากษาซึ่งมีอำนาจเกี่ยวกับคดีอาญา"

ศาลยุติธรรมซึ่งมีอำนาจทำการเกี่ยวกับคดีอาญามี 3 ชั้น คือ ศาลยุติธรรมชั้นต้นได้แก่ ศาลอาญา ศาลอาญาธนบุรี ศาลจังหวัด ศาลแขวง และศาลคดีเด็กและเยาวชน ศาลยุติธรรมชั้นกลางคือศาลอุทธรณ์และศาลยุติธรรมสูงสุดคือ ศาลฎีกา

การดำเนินคดีอาญาระบบกล่าวหา ศาลจะดำเนินกระบวนการพิจารณาได้ก็ต่อเมื่อพนักงานอัยการหรือผู้เสียหายเป็นโจทก์ยื่นฟ้องขึ้นมา นอกจากนี้ศาลจะตัดสินนอกฟ้องไม่ได้และจะขยายไปลงโทษผู้ที่พนักงานอัยการหรือผู้เสียหายไม่ได้ยื่นฟ้องขึ้นมาไม่ได้ เช่นเดียวกัน

การพิจารณาพิพากษาคดีอาญาในศาลนั้น เมื่อพนักงานอัยการหรือผู้เสียหายเป็นโจทก์ยื่นฟ้องขึ้นมา ศาลชั้นต้นจะประทับฟ้องเพื่อพิจารณาคดีเมื่อเป็นศาลที่มีอำนาจชำระคดี กล่าวคือ เป็นศาลท้องที่ที่ความผิดเกิดขึ้น อ้างหรือเชื่อว่าความผิดได้เกิดขึ้นในเขตอำนาจของศาลนั้น หรือ เป็นศาลที่กฎหมายกำหนดให้มีอำนาจชำระคดี²³⁴ และเป็นศาลที่คดีอาญาที่เกิดขึ้นนั้น ไม่เกินอำนาจของศาลในการพิจารณาพิพากษาคดี เช่น ศาลแขวงก็มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเล็กน้อย กล่าวคือ เฉพาะคดีอาญาตามที่กฎหมายกำหนด โทษในอัตราโทษอย่างสูงให้จำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ²³⁵ และศาลคดีเด็กและเยาวชนก็มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเฉพาะคดีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดเท่านั้น²³⁶

การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลไม่ว่าจะเป็นคดีความผิดอาญาแผ่นดินหรือ ความผิดอันยอมความได้ เมื่อมีการยื่นฟ้องขึ้นมากการพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาลก็กระทำไปในพื้นที่เดียวกัน แต่อาจจะมีความแตกต่างกันบ้างในเรื่องของการใช้ดุลพินิจของศาล ซึ่งพิจารณาได้จากการถอนฟ้อง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 35 บัญญัติไว้ว่า "คำร้องขอถอนฟ้องคดีอาญาจะยื่นเวลาใดก่อนมีคำพิพากษาของศาลชั้นต้นก็ได้ ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตให้ถอนก็ได้แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควรประการใด .....

²³⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 22, 24.

²³⁵ พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 22.

²³⁶ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 มาตรา 8.

คดีความผิดต่อส่วนตัวนั้น จะถอนฟ้องหรือขอมความในเวลาใดก่อนคดีถึงที่สุดก็ได้ แต่ ถ้าจำเลยคัดค้าน ให้ศาลยกคำร้องขอถอนฟ้องเสีย"

การถอนฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 35 วรรคหนึ่งนั้น กฎหมายให้เป็นดุลพินิจของศาลว่าจะอนุญาตให้ถอนฟ้องหรือไม่ แต่การถอนฟ้องในความผิดต่อส่วน ตัวหรือความผิดอันขอมความ ได้นั้น ยังมีปัญหาหาอยู่ว่าเป็นอำนาจของศาลที่จะ ใช้ดุลพินิจให้ถอนฟ้อง หรือ ไม่ได้ หรือว่ากฎหมายบังคับให้ต้องอนุญาตให้ถอนฟ้องเสมอไป ความจริงเรื่องนี้ เป็นปัญหา การตีความในมาตรา 35 นั้นเอง²³⁷

หากตีความว่า มาตรา 35 วรรคสอง ได้บัญญัติเป็นเอกเทศแล้ว ต้องถือว่ากฎหมาย บังคับให้ศาลต้องอนุญาตให้ถอนฟ้องเสมอไป

แต่หากตีความว่า มาตรา 35 วรรคสองนั้น ไม่ใช่เป็นบทบัญญัติโดยเอกเทศ เป็นแต่ เพียงยกเว้นมาตรา 35 วรรคหนึ่งเฉพาะในเรื่องระยะเวลาที่จะถอนฟ้องได้กล่าวคือ มาตรา 35 วรรคหนึ่งความผิดอาญาทั่วไปให้ถอนฟ้องได้ก่อนมีคำพิพากษาศาลชั้นต้น แต่มาตรา 35 วรรค สอง พูดยกเว้นความผิดต่อส่วนตัวให้ถอนฟ้องได้ก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุด ซึ่งยึดระยะเวลาจาก วรรคหนึ่งเท่านั้น และมาตรา 35 วรรคหนึ่งเองก็มีได้ระบุเป็นความผิดอาญาแผ่นดินหรือคดีที่มีไม่ ความผิดต่อส่วนตัว แต่พูดถึงการถอนฟ้องคดีอาญาทั่ว ๆ ไป ดังนั้นน่าจะเห็นได้ว่าการฟ้องคดี ความผิดส่วนตัวในมาตรา 35 วรรคสองนั้น ต้องใช้หลักเกณฑ์ของวรรคหนึ่งโดยตลอด เว้นแต่ เรื่องระยะเวลาที่จะถอนฟ้อง ได้ตั้งที่บัญญัติไว้ในวรรคสองเท่านั้น ฉะนั้นความผิดต่อส่วนตัวจึงเป็น ดุลพินิจของศาลที่จะ ให้ถอนก็ได้หรือมิให้ถอนก็ได้ เช่นเดียวกัน

แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการระงับการดำเนินคดีความผิดอันขอมความได้ อาจกระ ทำได้หลายทาง หากศาลใช้ดุลพินิจไม่อนุญาตให้ถอนฟ้องอาจจะไม่เป็นผลเพราะอาจระงับการ ดำเนินคดีอาญาโดยวิธีอื่นได้อีก ดังนั้นโดยปกติแล้วศาลจะอนุญาตให้ถอนฟ้องได้เสมอ

เมื่อศาลอนุญาตให้ถอนฟ้องหรือขอมความแล้ว ศาลจะต้องสั่งจำนำคดีเพราะสิทธินำ คดีอาญามาฟ้องระงับลงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 39(2)

²³⁷ สัญญา ชรรมศักดิ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. ปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติมโดย ศาสตราจารย์ประภาศน์ อวยชัย พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร : แสงทองการพิมพ์, 2524), หน้า 247.